

MESZES, a BÜKK és a RÉZ
fővonulatának geográfiai és antropogeog-
ráiai leírása.

ÉRTEKEZÉS

a doktori cím elnyerésére

a debreczeni magy. kir. Tudományegyetem

Bölcsészeti Karához

Előterjesztete

PAPP SÁNDOR

1921. évben.

A 1462

Életrajz.

Születtem Perbelen, Komárom megyében 1894. október 25. én. Elemi iskoláimat szülőfalumban végeztem 1907-ig. Középiskolai tanulmányaimat a Duna menti ref. Egyházközség Pápai főgimnáziumában végeztem, ahol érettségiz is mértem.

1915. szept. 29. én beiktattattam a debreczeni m. kir. Tudományegyetem Bölcsészeti karának kezdő hallgatói közé.

Katonai szolgálatot teljesítettem 1914. okt. 26-1914. dec. 15. ig és 1915. nov. 18-1918. dec. 17. ig. Egyeszer 1916. júl. 26. án súlyosan megsebesültem.

Hadi kitérítésem is a III. osztagú katonai jótékony kereszt a hadidíszítvánnyal és karabakkal (1) első; 2) ugyanaz másodszor; 3) I. osztagú erőtviselési érdem; 4) Károly csapatereszt. 5) sebészet érdem; 6) al-máltai kereszt; 7) a T. O. német-országos vaskereszt.

Főzetes vagyok a földrajzi, a szillogaszatir szakirodalomban; a történelem terén a harai és külföldi szakmunkák alapja. Későbbes keresztül egyetemi tanársegédként kezdődött végre a Tudományegyetem Földrajzi Intézetével. Egyetemi professzoraim voltak.

Mélt. Dr. Killeker Károly, mélt. Dr. Rug. Kiss György; mélt. Dr. Pokoly József, mélt. Dr. Széplőpétery Imre, mélt. Dr. Pap Károly, mélt. Dr. Paukó Béla, mélt. Dmitrovič Gyula, mélt. Dr. Daró József és mélt. Dr. Pápay József, akiknek irányomban tanítottam jó példaképeik, e helyen is köszönetet mondok.

Debrecen 1921. jún. hó 10. én

Papp János

A mai földrajz kutatás feladata, a természeti és az ember egymáshoz való viszonyának, a jelenben és a múltban való vizsgálata és előírta állítása. Az egyes országok felszámolása egyes országokra, ezek ismét egyes országokéikra, míg pedig sokszor minden tekintet nélkül az egyes geográfiai individuummokra, így szükséges, hogy egy ország valódi ábrázolásának alapja legyenek a kisebb geográfiai individuummok sorozatából állítottak össze, mely csak az ilyen módszerű összefoglalásból nyerünk igazi geográfiai összképet.

Kapjainkig beszorult a geográfiai tanulmányok természeti és köz. isholók legalsó osztályába, de rövid idő múlva eljön az idő, amikor a földrajzi tudás a műveltség elengedhetetlen kelléke lesz. Földünk területén ugyanis legnagyobbítani nincs módunkba, az ember szaporodása és terjesztése tehát nincs arányban a lakható és művelhető területekkel, így nem marad más hátra, mint, hogy a földet alaposabbra meg kell ismerni, hogy az emberiség a területet jobban kihasználhassa, és az eltérő természeti kincsek pótolni tudja. Tölje tehát, hogy a terjesztéssel együtt járó hőmélkü, az állóvilágok elterjedése miatt szükség a terjesztendő, emberfajta, mely ha nem, így önmarcangú szíjait ássa. / Wagner Lehrbuch der Geografie 1912. / v. ö. Reclus becsületei és az ember szaporodása és produktumai. L. Kommu de la terre Paris 1905.

Mindegy nyilvánvalóbbá lesz, hogy az ed-

diגי, es helyi geográfiai tudásnak mindöbbséget kell
biztosítani. A természeti, fajok, hon-
társaink jól fel kell ismernie, és legfőképpen való-
ságot kell megadnia.

Az európai, ember legfiatalabb hajta-
sa az amerikai angolokhoz már megértette, hogy Ame-
rikai pontos geográfiai, politikai és gazdasági be-
vezetésről és a földművelésről és a bányászatról, mi-
a területéről fel kell ismernie, hogy geográfiaját meg kell
adnia, geológiai, geodéziát, geográfiaját, és
speciális területeket nem kényszerítve mindent, aminek
geográfiai politikai, gazdasági vagy művelési képe-
zettségére van, vagy lehetősége. Itt az iskolai magánol-
vasmányok az ember, és az ember a földhöz való vi-
szonyáról szólóak, és a III. - IV. gimnáziumi képzés fel-
vetelére is tanítják. I. v. ö. Kézikönyv. Ant. Geografia. I. /

Azaz az egy kis részéről, ábrázolása a sze-
reket, és a munka helyét, még pedig, mint ilyen, a szel-
temmel, és a, az a kézikönyv a kézikönyv mindent
munkájára jó akaratú megértés, és a megértés helyét.

A földrajz tanításának ilyen módjára a
debt. m. hr. Földrajzi Tanácsok szemináriumi gyakorlati
munkájára méltóságot Dr. Hillebrandt Rész, egyetemi tanár
intézetek igazgatója az előadásai alapján a tanításra el-
készült, különben minden nem geográfiai tudásomat
köszönöm.

Ugyanez a köszönetem fejezve ki, az a
való a földrajzi tanítás, az a munka, az a
tanítás, különösen a tanítás, az a tanítás, az a tanítás, az a tanítás.

Bereckés.

A Bihar hegységnek magyarában északra felki részét foglalták el a Bükk, a Mészes és a Réz hegység. Ezek, éppen, mint maga a Bihar hegység, morfológiaiailag és hidrográfiaiilag igen érdekeselek. De még sokkal érdekesebbek településföldrajzi és népesség statisztikai szempontból vizsgálva. Elismerjük, evident változatos, eseményekben gazdag közéletűi múltját, amely, érthető is, mivel, és a vidék évszázadokon keresztül mindegy összekötő huroka, a népek átjárója volt a Kulajdonképpen Magyarország és Erdély között. De nem csak így érdekelt, hanem nemzetiségi szempontból is változatosabbá bizonyítva magát, hogy, még a magyar viszonylatokban is, elhatárolt példánál állítható be.

A vidék felszólal, a Bükk és Mészes, a Réz hegységek vidékére, és a Tasmoldi lapály vagy, az, az, az. Emellett a síkság területére. Kerekben 5000 qkm.-nyi terület. Ebből a mai politikai Szilágym. 38146 qkm.-t foglal magában. Ez a terület így földművelésre igen nagy. Kelet-Erdélyben általában, ötöd, hatodnyi területet, eldoboznak fel, amikor aztán nagyobb hős munkát lehet, akár jóval kisebb terjedelemben is.

Felzárkózata, geológiája, vízei.

Általános leírás.

Magyarország mai helyén egész más hegységek húzódtak keresztül, mint napjainkban. Az ország nyugati részei-

től Erdélyen át valószínűleg Dobrudzsáig, vagy annál még inkább valószínűnek látszik, Trauslandra felé, egy hatalmas hegyesíq vonul keverésül, még pedig é. ny. d. k-i irányban. Ebből a hegyesíqből minden karbon korszakkal összeköttetésű része, össze van gyűjtve és minél az a rész, mely a karbon korszakkal felelkezik, csak össze van, de gyűjtve nincs.

A perm korszakhoz tartozó hus-hörszék képzése képzésű, mely minden kétséget kizáró módon azt mutatja, hogy a perm, vagy diars megelőző karbon korszakból ill. egy hatalmas hegyesíq keletkezett. Ez a hegyesíq kora részre meggyezik annál a hegyesíqnek határával, mely a Francia Centralis platóról, a Kínai Thörsz. hegyesíqig, a Suderrákon át, egészen a Lengyelországi Lisszad-ráig terjed, annál Swiss Varsiusi hegyesíqig, mely a Kínai Thörsz. hegyesíqig, és a felette említett, Magyarországon végig nyomozható kőszelvények meggyezik a Swiss albal-hörszék hegyesíqig, és mert a Magyarországi egész határokon, a Thörszék folytatásában található, ezért a Magyarországon végig vonuló hegyesíq is Varsiusi hegyesíq, illetve annál egy részénél, annál egy darabjánál képzésű. / Chelmsky /.

A keletmagyarországi hegyesíq varsiusi darabjai a Rész, a Bükk és a Sáros hegyesíqok. Ezek nem képzésű fiatalkori kárpáti gyűjtésűek, hanem képzésű is az irányban gyűjtődve, mint a Kárpátszék. Kitérősen feltűnik az a képzésű hegyesíq. A Rész a Sáros és a Bükk, a Bihar hegyesíq, mindegy nagyobb egész-nél részei.

A Bihar hegység az Erdélyi medencéből és a nagy magyar alföldről keletkezik. Karaván megyeről, a temesi Biserica vidékére terjed, egészen addig, amíg a Déli Kárpatokkal és a Kétyezáttal a legközelebbi összefüggésbe lép. A hegység különben párhány heggye is az alföldnek.

A Bihar hegység az egykori harmadkori magyar medencéből keletkező kőszeg hegység. Északról délre Marosillyeig szánítva 200 km. hosszúságú, 100 ha, a temesi Maroshőze és Pojana Ruszka is hozzá szánítjuk, még mellette is több. A Pojana Ruszka hova tartozásának még ma is sines eldöntve. Még ma is vita tárgya, képe, hogy rajon a Bihati, vagy a Bánsági, másrészt Krassó-Egyesü hegységhez tartozik-e? Bizonyos, hogy a két "összekötő" kapusa. (Lásd Biharhoz).

A Bihar hegység mely körül nyugati irányban is tetemes a síkessége. Legnagyobb a kiterjedése, a Gyulafehérvári és a Oleschodon hegység között. 150 km.

Karavánról nyugatra, az 582 m. magas Királyhágyó fekszik. Ez nem nagy magasságú hágyó, egyrészt csak koptatója a Kis hegységhez szolgáltató útjal gerincnek. A Királyhágyó még ma is nagy szerepet, mint nevezetes víz választó vonal Erdély és Magyarország között. Lásd szintén azonban semmi ilyen földgeografiai jeleiről sem.

A Krassó és a Traus között fekszik a Bükk hegység, ettől délre a Tihai és a Krassó felső folyása között és az Egygy mellett fekszik a merész hegység, attól délre, a majdan mezőhegyesen a Kis hegység.

A Bükk, és Mészkes ísz. k. d. ny.-i irányúak, a Rév
ny. k.-i irányú.

Az Erdélyi Medence a Bükk hegysége
szomszédos közt több helyen nyúlik át a Szilágyságba, job-
baw mondván a Hraszna Medencébe. A Szilágyság fel-
ső része Lilah ísz. k. 267. m. Hraszna pedig 338 m. m.

A Szamos, és a Tisza árteréről egész a Be-
kettység egy mélyecské nyomul, amelyből a Szirsiség meg-
beherősése magas parttal emelkedik ki.

Fasmádnál alacsonyabb halomra talá-
lunk; valamikor idáig nyúlt le a Szamos árteré.
Deregy szent ill. valamikor esarornának is kellett lennie.

Szilágysomlyónál és Lilahnál, valamint
a Hraszna és Lilah összefolyásánál egy kristályos palák-
ból álló sziget hegységet találunk, amely mindegy a Bükk
hegység folytatásának képezi. Alatta a Szamos is egy rej-
tett sziget hegységet szel át, mely szintén kristályos palák-
ból áll. Bauffy hűvös, egy kristályos palákából álló
másik nyúlány megy át a Gyulai havasokhoz, sőt egészen
a Fojana Ruszkához. Ezeknek a sziget hegységeknél kevésbé
műves.

Mindezeket egybevetve azt látnuk, hogy a
Prelugai sziget hegységtől, a Szamos menti köztől, és a
Bükkől a Rév hegysége kevesetül egészen a Fojana Rusz-
káig, sőt tovább mebbe le egészen a Bekettységig, egy ös-
si kőzetből álló kapcsolatos hegy nyomozni, mely kap-
csolt kőzetek épügg szelvények, mely az Erdélyi magyar
Kárpáthévon lévő sziget hegységek, amelyekből egész a Szé-
kességekig sziget hegységek lehet nyomozni.

Ezek az őskori hegységek, adják meg a Bihar

hegység alapját. Ez az őshori alap a Meszes hegység-
nél is heggyesebb ki bukik, a harmadkori medence talá-
kozásából, míg a Rics hegység északi felé ellapul, abrasált
felszínnel.

Ez előbb említett szerkeszti összeköttetés
már könnyen megállapítható Szilágysági szerkesztés.

Felosztása.

Eredetét tekintve így oszthatjuk fel Ixi-
lagyságot:

a) őshori kristályos palából álló sziget-hegységek

- 1) a Somlyónál és Zilahnál lévő sziget-hegység,
- 2) a Hraszua és Zilah összefolyásánál lévő sziget-hegység,
- 3) Zibó alatt fekvő rejtett sziget-hegység.

b) Fariskusi hegységek

- 1) a Bükk a Meszes és a Rics hegységek.

c) Az Erdélyi medence nyulványai:

- 1) a Trausmuri nyulványok
- 2) a Hraszua medence.

d) Erdélyi síkság.

1. a Tasnádi lapály.

Hegységei: geológiája.

A Rics hegység a Szász-Körös völgyéből, dicső tája-
ról jövedel ki; vomulatainak irányai E.-Ny. Ny. Éke
északra van, a Bükk hegység E.-K. É.-D. Ny. D. irányú vo-
mulata, mely a Rics vomulatához merőleges irányban esz-
lekezik. A Rics hegységet, egymástól a Hraszua folyó völgye
völgyezsége el. A "munkható" alapját kristályos palából alkot-
ják, amelyekre a Rics hegység déli, oldalán a harmadko-
ri képződményekből kivül meszesedés és paleozoi képződ-
mények telepedtek.

A Rész hegység északi oldalán, valamint a Bükk hegység, egyébként is a fiatalabb harmad kori és diluviális képződmények rakódottak le, és ezek felett a kristályos palából álló alaphegységek. A diluviális mésztufa és agyag lerakódások képviselik. A pontusi pumelékben főleg agyaggal és homokkal találkoztunk, melyek közül hüllőnősei felsőderűs környekéi, előforduló aszfalttal itatott homokos nagy mennyiségű Sarmaság környekéi a pontusi rétegek közti település lignit is előfordul.

A sarmaság pumelék a Rész hegység északi lejtőjén főleg körületes mészkövek képviselik, míg a felső mediterránban a lajta mészek mellett homok kövek és agyagok is találhatók, sőt az agyagközéi dombjainál gipszis telepedett köze.

A felsőterűs Nagypród környekéi vau kifejlődve, mészkövekből és meszes homokból áll. Ezek itt szelvényekben is járunk meg.

A diasz a Steles körös völgyében Dura és Bática vidékén látható kifejlődve sőt birumenes mész palatájában, míg a diasz Dura és Tiszatölke környekéi kvareos homok kövek és poros palák képviselik.

A Rész hegység legmagasabb csúcsai a pomor 779 m. Kosta Mare 661. m. és az Uroly 610 m. magas csúccal. A Bükk hegységben a Tarnica 550 m. és a Bék 461. m. m. emelkedése.

A Traus mezején a Rihócai hegy 422. m. Foglás 457. a Frasinell 396. m. és a Hodon 661. m. magasak.

A Szilágyas belsejében levő dombról a Szilágy dombról a Szilágy 596. m., a kusalji Hegyes 449 m. a Cioabán feletti levő Dombrova 558 m.-el a legmagasabb csúcsok.

11.

Kisebb puszthelyek, a Heuven feletti levő Kaugás, valamint Oláhcsaholytól dél és d. ny. felé fekvő Balahozó és Bükk puszta.

Marhaszékűl természeti szépség a Rész hegység hasadéka, mely híherőleg földrengés predumója.

Szilágyság legnévesebb hegysége a Mészes, mely nevét főalkotó elemizől a mészkőről kapja. Glóder Károly szerint már 1170 óta viseli a nevét; Koppaus, ma már itt ott megőrizte eredetileg koriját. A Mészes hegység vonulata a Bükk hegység vonulatával párhuzamosan indul, a Sebes Körös völgyéből É. K. É. irányban, melynek alapját szilágys kristályos palák alkotja. Tulajdonképpen Holozs és Bihar megyék között húzódik, előbb kecs nével több szög formát, míg Mészes-székgyörgy falvánál palódi nével felveszi. Vonulatát nyugatról kelet felé az Egregy víze párhuzamosan kíséri, Déli oldalai meredekeli és vadregényes bércei vel it községnél vanja meg határolt. Erre a körétekörök: Mészes-székgyörgy, Bodja, Varuzs, Pusztapajzok, Felsőegregy, Sz. pász, Szekérszékfalva, Ördögkút, Gömörlő, M. egregy, Felsőhékesnyárló, Alsóhékesnyárló, Székmaria, és Somlót. A Mészes alapját alkotó kristályos palák vonulata végig a maradt Koppausokba még meg van a perem, a kvarc és a vöröspala, valamint a hegység nyugati lejtőjén szilágys a felsőhékes nyoma is. A hegység vonulat keleti oldalához tartva az ó harminchóni képződmények határolása ki fejlődő Kőegregy és a szilágys. A Mészes alapját alkotó kristályos palák vonulata szilágysról északra keletre megszakad, de folytatását a szamos és Lapos folyók árnyékában szilágys hegységei alájában megtaláljuk.

Kőzelei köziül a mesozo képződmények pliocén agyag márga, a felső mediterráumból agyagok, kőbeteleprült gipszrel és kalciumával; az alsó mediterráumból homokok és homok kövek, említi tudók fel. Ezek a kőzetek a már Eolozs megyében felhős Magyarországonál széltelepekhez is kármak magokba.

Tönnváltozatos és meglehetősen pardaig kifejlődésben találjuk a paleozo képződményeket.

A bixospan megnem halározzák alsó porció az oligocén és porció minden szintjét meptaláljuk a kőzetes apróbb, egész sorával képviselve. Különösen figyelemre méltó a középorcából való durva homok szelvények, amelyek vaslag gipszrétegekhez kármak magokba.

A kőzetes korio tarka agyag kőzetek, melyek a középorcából bixospan fordulnak elő, talán már a kőzet szelvények legfelsőbb rétegeit képviselik. Ezek közé a képződmények közé Kibó körülből petroleum nyomokat, muszós homok kőzetek teleprült kőzet megnem is benne.

A mesozo legmagasabb esücsai: a perjei Magura 988 m. Terbete 868 m. és a Zilah feletti levő Észak hegy 717 m., magasok a Kegezdino felett. A leghosszabb a mojjardi Magura 540 m. m. gal. A szelvények mellett van a Péatra lui Chirila; rajza egy lóparka, alulni nyom mely némelyek szerint Mátyás király lovának, mások szerint Szent György gyémánt szög, arany parka's lovának, a nyom. Meg kell említeni még a Zilahgyáig ban találó kővületekhez.

Kővületei.

A m. kir. Földtani Intézet múzeumában a Bükk és a Pász hegyekből különösen a pontusi és a mediterrán szintű van szép példányokkal képviselve. A pontusi, me-

lesek köröl a *congeria subglobosa*, a *peridium*ok, az óriási *melanopsis*, *marginatula* és a különböző *melanopsis*ok stb.

A felsőmediterrán körületei körül a *Glypeostes acuminatus*, *Perseu leptaeanus*, *P. actius*, és a számos kelmőjű *P. cristatus*. A felső-hrítai rétegekből jellemzők: a nagy hipuritesek, a *Thippurites sulcatus*, a *H. rotundus varicostus*. Itt *Strophomenella gigas* alak, a *planiconia*ok szintén gyakoriak. A Meszes kövületei még sokkal bővebben vannak képviselve. / 3-9/sz. székely

A 3. székely, a pontusi, szarvata, felső és alsó mediterrán kövületeit tartalmazza. A 4-5-6 sz. székelyek az oligocén magjait bezaírt kövületekkel; az egyes rétegek csoportok szerint szétkülönyt. Míg ezeknél is nagyobbabbak vannak képviselve az eocén 6-7-8-9 sz. székelyekben szintén egyesek szerint csoportosítva.

A felső eocéntől a nummulitesek, ezek a kisebb nagyobb foraminifera, melyek az alsó eocénban is gyakoriak. Ezekhez hozzá a nép általánosan miatt *Isztut László* felismerése és leírása is, az ismert *Isztut László* mondatai fűzi. Ez, az alsó eocénban vastag padokat alkot meg, amit a havi esővel és a havi esővel fel.

A tisztebőnűek körül, a *Maropneustes* *Glofmanni* a *Paleocarpilius macrocheilus* névű nép maradványai. A középső eocén nummulitokon kívül főleg *Risso* keletűek és a *echinoderma*ok maradványai melyek a középső eocén dűvő meszeire különösen jellemzők. Ezen nagyobb a molluska fauna is, melyekből az eocén kövületei kövületei körül különösen kiemelkedő a *Gryphaea Turburea* kövületeiről. Itt *Ornitholites* *Silvestrii* *deluvialis* *Reyeri* fűzi.

Fűzi: Folyó.

A *Szilágy* folyó körül, a. 1, *Isztut*, 2, *Perett* 3, *Glo-*
morod 4, *Isztut*, 5, *Szilágy*, 6, *Isztut*, 7, *Szilágy* 8)

Aludás, 9, Ziloh, földművelés, pusztítás.

A brauns-mélynek forrása Raufkunyad környé-
kére van, a Kés hegységet többé-kevésbé átszeli. Ezilágy
megyeinek tulajdonképpen csak halászfolyója. Kés forrás
ból ered; a nagyobbik a Radnai havasokból, még pe-
dig annak Havasalföldének meverett részéből, mi Bu-
kovinával határos; a másik a Koloss om-i Kálóz
hegyből. A két ág Nikkáránál egyesül. Ettől kezdve
nagyjából Körös vidékét palasítja, el Ezilágy om-tól
Comerónél felveszi az Aludást, Csusa alatt az Egyregy
parakot, Ezilszegnél Ezilágy parakot fogadja maga-
bais Olvasapárinál - már neve Ezilágy om-bev átváltozik
a Tiszába.

A Berettyó Ezilágy és Bihar om-ek után egyda-
rabbig határ folyója. A bihari Ezilágy és a szilágy me-
gyei közötti helységei között Tuzsa neve előbb fordul elő.
A Brasszával egyetemben, - mint azt Körösi úrja / Bu-
dományos VIII. i. 1840. - származás idején csaknem kiapad-
tak, mikor pedig esős időjárás annyira megáradtak, hogy
árzásaikat csaknem egészben megtöltik. Ekkor tülkösöd-
nek el a környék, hogy minden hajtás árára beérjék alko-
masok, úgy annyira, hogy még a partjaikon lévő hely-
ségek is száraz malmokra szorultak.

Brassza Ezilágy om, egyik hajdani alkalmos re-
szének vízadó folyója. Kevésbé eredete belől. Glun-
falv. Magyarországi Geografiája. 195. l. / A Kés
hegy vidékén ered több forrásból, melyek Berettyóval
egyesülnek. Fő mellék folyójával a Kálózkal határ-
sávon jön be a Mezősörös, majd keveset folyva Brass-
za helységét több más parak felvételével újabb és újabb fordulat.

Iszlágy somlyónál, Iszlágyeschiről a leszivárgó Endrei tó vizével bővül. Ezután határfolyó Iszlágy és Bihar som-ko közt. Biharban fluorsavasodva több ágra oszlik. Déli ágai a Berettyóba, középső és északi ágai Szatmár som-ko folyik. Bel Mátyás megjelezi, hogy régebbes Nagymajtény baloldali ágai Nagykároly és Káplony közt volt a medre, de a Báthoryak az Ersei vár védelmére elvezették vizet Nagymajtény felé, ahol árka máig is megvan. Mások szerint az Er-mellékén a Körökre folyik, ahol szintén van egy árk, mik egykori medrével tartoznak.

Iszlágy som-nak neve a Iszlágy adott. Főzsi Iszlágyágról folyóskan; itt ered és itt is ömlik a Szamosba. Iszlágyközéltébe.

Az Er, a szepesi és ujnyéki pódókból ered Ischeres néven. Az Er neve Erősfalva és Erzsébetváros határában veszi fel. Biharba folyik szamos lapot alkotva.

Az Egregy a keszes helyvonalaként kiséri mindegyik nyugatról, északtól. Van még az Almás.

Ezek az erők a Iszlágyágnak. A vizet hordakban gardagok. A Berettyóba szilva, fehér hal és csuka, a Szamosban pedig a szilakócsuka kívül sok kesze, sok és haras is jön fel a Tiszából. A Berettyóba Tuzsáról Nagy. vallás sebespárányok is halásznak. I. Radetky: Erdély IX. é. f. 79 l. 1900/.

Tavai.

Iszlágy távai aprók. Említésre méltó a Szamos vizét bővítő Endrei tó, rajta kívül a Pokol tó. A Pokol tó fekvő a Magura az Endrei

tő pedig a hegy növénye, a Krasznai balparjái. Az Eudor-
rei tő területe 23. hat hold, alig 15. hü. A nép mind a két-
tőt fűszerbennel hiszi.

Gyógyvizei.

Fonnyadó gyógyforrások fűzőkkel a korányi és az ál-
noki fűzők. A zsaluok vas és kecskavas sókat tartalmaz
visszegények használatát. Az utóbbi kúros vas tartalmú és
igen alkalmas a speciális női bajok gyógyítására. Elnö-
jobbati, mint az Euzyel Béla dr. egyetemi rector tanár
kecskavasból kitűnő Magyarországon aligba tudunk
felmutatni. Min fűző mind a kettő elhanyagolható ki-
használással, ami a lakosságban az ismétlődő iránt
vélő, fizikálisigét igazolja, mint az később az iparban
és a kereskedelemben is látni fogjuk.

E kétön kívül számos helyen vannak gyógyforrások,
melyek közül különösen érdemes a zsalu; ilyen Kéz-
váránál a Büdös tő, Kispesti határában a Kúros
fűző, melynek vizét köcsvény és más elhagyatott,
Füzeg, Bapolyfal, Bősháza, Felsőszivágy, Zyp, Kras-
nájai sz. kúros, Lel, Monó, Nagymon, határában le-
vő forrásokkal kell még megemlíteni. Bősháza, Halmas-
don szintén vannak gyógyvizek, Varsoly határában
pedig keserű víz bugyog fel.

A tavaknak általában többféle autotropho-
grai jellemzője van. Legfontosabb a.) népgyógy-
tásuk és klímajavító hatásuk.

Feltekkelhetjük az, elsősorban szállítás miatt
a hosszú távú kúrosok kúros, a szőlő földi, a szőlő
helyével, mint például a tőleghelyével és a szőlő
lával a tavakba nyúló felszíni folyók. / T. K. /

Klíma javító hatásukra jellemező pl., hogy Berlin apró tavai annyira mérséklik az időjárását, hogy sokasem fordulnak elő olyan szélsőséges telek, mint amilyenekbe Budapest, Wien, v. Bukarest nyugat-európai gardag.

Értékgységtávanál, az utóbbiról apró dolgok miatt beszélni sem lehet, ellenben népgyűjtő hatásuk fajképi szépségük miatt, ha pl. Schweixbau völgyénél, igen nagy lemev. A kultúra tekintetében feltáratlan Értékgységtávanál, az utóbbiról beszélni sem lehet.

Értékgységtávanál a Tisza vízgyűjtőjénél, az utóbbiról beszélni sem lehet, az utóbbiról beszélni sem lehet.

A klíma. Antropogeográfiaiak.

Antropogeográfiaiak a klíma nem egyébként, mint találatok település mélységi, nedvességi körülmények becsatása. Mivel pedig ezek változó fizikai tényezők és a klíma nem egyforma körülmény, hőmérséklet képe is megváltozik.

A felület klíma hatásához tartozik, először az élethezés. Értékgységtávanál három élethezési körülmény különböztethető meg. A párosított a hegyek tetején rejlik, alatta a kevés fűvel, az alatta a kevés fűvel, az alatta a kevés fűvel. Az élethezési körülmények megváltozik. Az élethezési körülmények megváltozik. Az élethezési körülmények megváltozik.

Fentebb második a környezeti hatás. Értékgységtávanál az utóbbiról beszélni sem lehet.

gekről szószew helyre, így a ruházat, csak a hülönbörzö
évszázadokhoz alkalmasnak látszik.

Haruadszot, a lakás: Hegyvidékre fel legelőre
szörpök a farsang, völgy járható, ezért arra más a pe-
gyetlen főutca, a lakások: Több utca nem jó, a fejle-
dés hi, mivel az egyes településekre összekötve, a védett he-
lyekre szigorú ellenőrzés a hideg ellen. Amely magyarázat
a szőlő szőlőszőlő település.

Település.

Helység település, helynevek. 1. Osó ókori település.

Szilágyoság területén már a közhírré vált feltaláljuk az
ember, illetve ezek településének nyomait.

Ókori helyek kerítették elő a lakást, Szilágyeschi-
ből, Szilágyosmlyéről, Szilágyos szőlő, Bagosról, még pe-
dig később, majd hegynek, közből, a használt ob-
sidiaó körmag. Bürgéről, sárga barack köfő, Szilá-
gyosról, helyi, a szőlő köfő.

A szőlőből hülönfélék és csőkegyesek talál-
tak. Krasna, Mihályfalva, Szilágyosmlyéről, Magyar-
kecske, Komlótton és Farkasmezőn.

Számos település maradt a bronz korból. Ma-
gyarcsanak, Krasna, Mojszáról, Krasna, Oláh-
horvát Oláh kerek, Ordópház, Erőss, Hadad, Lele, Ma-
kaszik, Nárad, Hadad, Hadad, Szilágyos, Turbucsa
Erőss, Magyar-magyarországi Szilágyosmlyéről, - min-
degyik több bronzkori település helye.

A bronzkorban három lakóházat találtak Szilágy-
peresnyben, melyek Fekete kelta, eredetükük tan.

-17-

Okori barlangok vannak Majorádon, Nyírsídon, Hilah
Felsőhéhesmátlón, Telegygyen, Márkaszikló, Felsőszikló,
Leesmén.

Itz első, homályos, au kiindarharó és telepesele-
nek a jarisoknak köbortanyái ptküzdök Szilágyas jö-
résén. Itköbortanyák központjai a Szilágyosomlyó Hegy-
re hegyen és it. nagyfalunál kereskedők. Tabái pájot, eu-
líkexet, Krasna jar körség is. Szilágy nagyfaluban le-
simező, az látszik igazolni, hogy a jarisok Szilágyas
területén állandó megtelepüléssel bíró lakosok voltak
már a hun hódítás előtt.

Itz eddig említett adatok azonban meg le-
helősen homályosak, a levont következtetésük pedig je-
hább csak talogazások, hiányos kombináció. It több
mégis, abb és megbiharóbb adatok ott kezdődnek, mi-
kor a rómaiak elfoglalják Dáciát.

Thoma Karoly szerint a rómaiaknak Dáciá-
ban le-ó híz municipiumuk közül Porolissum fekszik
a mai Szilágyas területén, a mai Majorád és Zák-
falva között. Tóth Gábor Porolissum közelében római
szobrászok az mornak pili felfedezni, míg Kucobauer
porosz konzul, Erdély belkormány és tudós kutatója is
igazol. Rómaiak laknak ezekről Nagy. római. / Lás-
zló / Rómolt / Bercia / Bied, Nyírsid, Tóth és Vár
megő helységeiben.

It hatalmas Róma telepít megismisítette a
népvándorlás. It pól és saruara fejlődésük szikhelye
Szilágyosomlyó volt.

Központi települések.

A hun telephelyből jóformán semmi, az avar telephelyből már

több public maradt piuló, több helység nevében.

A salóvoh ill. léteről princió több helység famis has-
slik. Oulsky Ferenc szérius a salóvoh ill. ill. már a
rómaiak idejében is, de mindig alátámasztott szexepben.
Urolhodo' faj soha sem volt Dávidbaw.

A magyar megprállás előtt Szilágyiság területében
Maróth uraknak alót tartozott, ki a Maros és a Traus
között levő területeket bírta és Biharkau székely. A hon-
foglaló magyarokból Tuhutum és fia Horha, az Er-
melliek Szilágy, Szabolcs és Tas a Gyiseg és a Tisza
között levő területeket foglaltak el. Tuhutum nevét őrzte
Tihó helység, hol a nép Tuhutum várától is beszélt.
Tasmoid város Tas nevéből vette nevét. Ormező és Tilak
mellett levő Orhegy a lakosok foglaltokaság nevökben
öröszelt meg. A xonhivül pulcherrel asokra a pyepüls-
re is, amikket Anonimus is pulitz

Eötvös Károly jegyzi meg, hogy a szilfa a ma-
gyarokak nevezeti fája, ahol tehát Szilágy, Szilas
név van, az magyarok laknak. Így Szilágyiság népe
a honfoglalás ideje óta magyar. Magyarok szilágyaló
meg a Berettyó és Tisza mellékét vegyesen szemé-
vül a Tisza felől a Trausig a Meszes hegy vonala-
táig. Szilágy és Tilak partokhoz mellékeis princió ma-
gyar, el doar maradékokhoz pygült. Husály, Nádasok
partokhoz mellettük princió magyarok laknak, a hon-
foglalás idejében. Később, azomban a lakosok a had-
járások köztőlük meggyeséshizusztul. Nyomontó-
vezetjük már a XIII., de hiillónoson a XVI. sz. tol a pusztulás

Helységnevek.

A Szilágyiság helyneveit vizsgáljuk, idekes következte-

és ezek vonatkoznak be részekre, hogy melyik időben, részek
hik és milyen megerősítések találhatók a település első la-
konáiról.

Tegye: Jár talán jario telep.
Hvar pedig megle.

Borjau = hatalmas

Bürgerd.

Ete; etil = folyó

H. győrtelék; györ, = gyűrű.

Lilah = fegyverestársó öv.

Bulgár pedig megle.

Kazuar = kovács; ő bulgár szó.

Kusó = kusa = hajlék

Marha szék = marchia = jél.

Leláveredezünk.

Bábesa.

Bádow = személynév

Bán = páis = jér.

Bogdánd = személynév.

Bred

Esere = ő szláv szó

Dabon = ő szláv személynév = Deulin.

Doba = tölgysz.

Deben = "

Debreceu = "

Doh = ő szláv személynév?

Domozló = " " " Domislav

Goroszló = arló"ly Boroszló

Hosva = rögfa,

Ip = ipel = folyó

Krasna = szép, hied.

Lecsmér = ő szláv személynév.

Morsolya = kemény ártató.

Mojgrad = az első várak.

Nagymon

Monos

Orbó = fürdő

Palicska

Pauk

Pele = állatnév.

Pereseny

Perenyé

Prodánfalva, Prodán sz. név

Rajstoler

Roma

Somlyó

Talkó

Vicsa

Völcsök

Zánuh

Zorány.

Hagyar, pedig megle.

Ardo = erdő öv

Ahos = nevét H. monostortól

Bogolyfalva

Bajom

Bálárháza

Balla háza,

Benedekfalva

Borslyuk

Bősháza

Cigány

Aschenye = p^har^ho = p^hschlyp
 Császár = p^hszu^hly m^ho
 Cső = bö = bor
 Keresetek = K^hör^hstetek.
 Kesi = valami különös alakú eső
 Kettős mező
 Keu = népetimológia p^hszu^hly m^ho
 Korond = korong.
 Köd = kö = köved = köd.
 Kövesd. kasonlóan
 Kusalj = kös^halj = köves alj.
 Káron = pláhosan alalom: málna.
 Menyő = p^hszu^hly m^ho
 Meszesautógyörgye = m^ho^hly holostor
 templomairól
 melyek k^hly-nek
 szentelték. Elő
 m^ho^hly a meszes-
 ről.
 Mosóbánya = lakosai p^hszu^hly m^ho-
 sással foglalkoztak.
 Izilapgyonnyfalv.
 Kádásd = nádás, nádasod.
 Kijes,
 Kijesid,
 Ökörös = ökörítaró
 Ördökhut,
 Örményes = örményes
 Örmény = románul Károly Ördöly
 vörösa lekerék
 Persely = p^hszu^hly m^ho
 Pé = tálaló hely, azelőz vámszedő hely

Perje = perje = tarack.
 Pósa = Pósa, mezei szőlő.
 Rák = rák = rákos
 Rése
 Romlott = rom
 D^hháza = alapítójától nyerte
 m^ho^hly
 Dersida = Ders hídja sz. m^ho
 D^hórad = Öd, ma Hdy es. bir-
 toka júnus p^hszu^hly m^ho.
 Egerberg
 Egergy = m^ho^hly az írófalakkal
 szegélyezett Egergy fa-
 talról nyerte.
 Erked = erke.
 Erhatvan
 Erháva minden bizonnyal
 a k^hlyrovás = k^hly m^ho-
 vestek pl.
 Erkörs
 Erhisfalv
 Ermiudszent = egyháziáról.
 Farkasmező
 Fűres = fűzfáról
 G^hőhuta Gy^hő^hly
 G^hőeső = p^hszu^hly m^ho
 Gy^hő^hly = gy^hő^hly m^ho
 H^hadad = H^had H^hd = H^hd H^hd,
 H^hd es plád
 H^halvosd = halom = domb.

Hidvég = várvashely volt híd mellett. Kálvária = szilváról

Hosszúaszi

Hosszúmező

Hősfalva

Hárika

Hárász hely = halászhely?

Háspatalok = nevét az Excegy
ben lévő, hássze-
rű kavicsofolyás
ra.

Hegye = hegy

Hegymező

Hanson = szennyvíz mély

Holymos = sólyom-os

Homály = homok

Hompalu = "

Hahácsi = első lakói kir. szaka-
csok voltak.

Hamoszéplak

Hamosudvarhely

Havard

Hér

Héz

Hétkirály = Hétfő király hely-
csalóbban

Hétfőkerfalva = Hétfőméről

Hódmező = a hódmezővárosi
Hódmezővárosi helységeiről

Hős = hős

Hék

Hék

Hékgyőfőkeresztúr

Háldobágy

Jasnád = Jász vezéről

Jibó = Jariuczy szerint Tu-
húztól vette nevét

Jóhal

Jófal

Józtató

Vaja = egyik magyar mezei
ség neve.

Váralja = vár - alja

Váreges = "

Vadafalva

Vársó = városról

Vérmező

Vérvölgy

Zákfalva = Zsák mezeiről.

Román eredetűek.

Borás = boros = törpe bodra

Csiges = Csiges = csiga

Pörc = porc = disznó

Kuduro = Kuduro

Turbura.

Küldetésűek.

Gerő = Gerő - Heim

Gerő = Gerő ősről
mely nőről vette nevét

Lompér = Lambert = né-
met szenny-
mé.

Települések kioszerint	Települé- sek szá- ma.	%	
jörig	1.	0.6.	
latin	2.	1.1.	
avar	5.	3.2	
bulgár	2	1.1.	
sláv	36.	23.5.	
magyar	99	65.3	
oláh	5.	3.2	
német	3.	2.-	
összesen	153	100.-	

Legbizható adataink a különböző településekről IV. Béla uralkodásáról kezdődnek. 1246 o., 1282 IV. László aduak ki Péter püspöki püspökhöz telepítési engedélyt, amivel a magyarok halomsziget gyarapítását jelölték.

Az Anjou korában Magyar, Balk, Oláh járások sok oláhok telepítésével és hármasszékkel és másokhoz is az egyházi középiskolákhoz. Számos mellett levő vesztés, valamint a Bükk alá.

Formai P. László debreceni superintendens feljegyezi, hogy a XVII. sz. végétől 1682 csupán középiskolákban

több, mint 59 falu pusztult el - tehát a falvaknak körül-
belül fele - háborús kálváriáskor hővéstettébe.

Keuo heviséi pusztította a lakosság a katonaság
beszállásolása is. Ez annyira elviselhetetlen terhekkel
rótt a lakosságra, hogy legnagyobb része elmenekült
mindent Guli Farkas közép-szlavoki kövél utasítása tat-
talmaza. Ugyanez a siralmas állapot látható a XVIII.
században is; sőt, ekkor már fejedelem parancsával kell
a lakosság szököséséről megakadályozni. M. Theresia
1771-ben elrendeli, hogy a lakosság katonai karkat-
alommal kell, a kivándorlástól vissza tartani.

Természetes, hogy ugy a vm-hely, valamint az e-
gyesekhez nagyon is példakölkben állott, ugy a lakosság
visszatartása, mint újaknak telepítése.
1717-18-ban az erdélyi inség és drágaság elől tömegesen
vándorolnak az oláhok Közép-szlavoki és Thraszua omék-
be. Petri Lőr. Szilágy vm. Monopráfiájában 24 olyan
községet sorol fel, ahol a XVIII. sz. ban megvándorló magyar
protestáns egyházak voltak és ezek ma mind oláhok-
létszám. Petri a főúri kölköt, abbán, állapotja meg,
hogy a Tiaradon tanács török pusztításai alatt a ma-
gyarság körömszakadtáig vltte hajlékát, de el nem hagy-
ta, meg, elmenekült az oláh pusztogatók nyájait elhárí-
tott a viszes vidékről sokszor egészen Dobóderzig, majd
a pusztelek elmultával vissza jött belepíteni az el-
néptelenedő falvakat.

Moldorán Gergely / Hlőfejer vm. Román néjő/
ast, állapotja meg, hogy a Románia az általa pla-
jított, vagy újra telepített községeket ugy mevesít,
mint ezt megszokta részeit a Balkánon, részeit felbo-

mulása közben a Duna és a Hárpótok között. Ez időben
ben találunk még helyneveket, ami ezt igazolja. Így "Fármes"
román neve Bucium = fátörzs, fagyókér, a román kisély-
ságból 23. sz. sz. Lomfa román neve Loma 70. sz. sz. fordul, elő,
mely helynév.

Folytatva a település történetét azt láthatjuk, hogy Kras-
na rom- b. műdjára a helykereséskor oroszok is telepedtek
le. Pauler: A magyar nemzetségi történet. Embeliük
megörizte Orszáuk. A Városi Regisztrum is jelöli,
hogy Krasna rom. B. helységben kútvíz forrása.

Ugyanez a Városi Regisztrumban van nyom a hor-
vát és német településekre.

Kaudra Károly megjegyzi, hogy nagy Krasna, mely
Középszékben rom- b. volt ah horvát település pl. Kras-
nahorvát.

Újkori települések.

Pruzan, vagy Bergmann német településre vall. Ujabb
német település helykeresés a XVIII. sz. közepén. B. H. Hesse-
leinyi Ferenc főispán és Báffy János hozta a Sas-
nódi és hadadi jószágaira kényszerből német tele-
pítést. Kay László Tamara Schwarzwaldból svábokat tele-
pít, 1845. b. H. János szatmári püspök 24. b. j. o. sa-
lódok telepít. Krasna nagy oroszok.

Török telepítés Hesseleinyi Ferenc főispán Erősi-
ra, a Hertzei család Hármasparagra, a Báffy-
ra Magyarparagra. Hármasparagra és Magyarparagra
1830 b. b. helykeresés. A település rom- i török a lemez-
százi parasztorradalommal kapcsolatos a felhagyott
földesurak ellen vezett keltett német ellenük.

Lehel telepítés nyomaira láthatunk Dicsádon és kör-
nyékén korábban a B. vidékén Zorányon stb. Ez a

település inkább vissza település, ugyanis a székelyek Duna-
mentüléről és a Felső Tisza vidékéről húzódtak vissza és ha-
rájoltak felé.

Pálócok a mely szárad 80-as éveinek a végén Heres
Borsod m-ből Sarmaság Szabolcs és Hajdu m-ből
H. és Felsőszapor, Nagy-Dersida, Hereskelék és Zaluzsi vi-
delékre települtek.

Nagybirtokosok telepítései.

A településeknél igen fontos a településnek megszál-
lások módja és az ettől függő birtok elosztás.

Szilágyországban megszólalt minden település a vá-
roknak, várkastélyok és uradalomuk körül kelthetett, e-
zeknek tartozékuk volt, éppen ezért - bár az említett
törvényekkel a részletes törvények foglalkoztak, - szükség-
esnek tartom település földrajzi szempontból az egyes
várokat, kastélyokat és uradalmakat megemlíteni, mivel
ezek az egyes területek képezik időnként szembeszűnő mó-
don megváltoztatták.

Thely vár volt az Aranyosi vár. Romjai a mai
Köd mellett láthatók. Lásd: A Hunyadiak kora II.
1. Magyarország történelmi földrajza. / 548 l. n. tette emlí-
tése nyomán helyet ott kell keresnünk, ahol a lápos, a
famos és a pmlék. Bel H. Köd várának pmléki. A köd
romok felett pár száz m-l van egy fűvel, melyet sziv-
tér régi épületek székeltetett kövei borítanak. A köd fal
romok felett és nyugaton párhuzamosan húzódik egy
más mellett. Ezeknek egymásról való távolsága 10 m.
A nyugati fal 8, a keleti 10 m. hosszú. A falak állá-
lábán 115 cm. szélesség. A falakban rendszeres palánk
jűvek vannak, melyek látszanak igazolni, hogy az
építéssel valóban a faházak helyén alakultak.

Az épület a ködi és bemedekfalvi hegyek között épült.
A kövek nagy része faragatlan, csak eljeggyár faragott kö-
vau a falakban, melyek a szamosi kővár és más kővár-
ok mölter jóformán vaskeuűseguűe faragott önsze.

A vár tartozékai a Wenzelúji levélár szerint 1388-ban
magyar falvak: Aranyos, Udvarhely, Utlak, Kicsa, monó, Bős-
háza, Horvát, Fölösök, Debrec, Ligányraja, Darócselek, Peteg-
telek, Szilak.

Oláh faluk: Paptelek, Kucsa, Fiuményes, Szabótelek, Tra-
ga, Barátháza, Solymos, Ragyzsereg, Dabjon, Nádasd, Au-
tos, ~~Is~~, Szilcsereg, Páprád, Gorbóla és Turbucsa.

Uchváros: 1319. A vár romokba hever. Építésének kö-
rülmeűeiseől keveset tudunk. 1319-ben favar. Kővetlen a mo-
hási rész utána építette a Drágfi János kőből, mint, es
1526. János fővelde napján 1. aug. 29. 1. a végrendeletéből ki-
űnik. Pédő falainak maradványair az 50, a szegedőkbau
romoltak le. Napjainkig már csak egy szép renaissance
díszesű háua és két maradv meg; bizonyára a falakon is
lehesz több ilyen díszítés. Szilgyosok felett levő hegy tete-
je épült.

Tartozékai az 1554. önszeirás szerint: Uch, Arató
Egerháza, Is, Szilak, Györytelek, Eperbegy, Bikaia, Hol-
bászfalva, Somosfalva, Ragybabóca, Kisbabóca, Nap-
rád, Kis és Nagygoroszló, Kód, Tófalva, Felsővárca, Vade-
falva, Alsó és Kősevárca, Felsőfalva, Horvát, Alsógyágy,
Morsóbaia, Parafalva, Ormeűes, Felsőzirágy, Borslyuk,
Gárdánfalva, Alsó és Felsőberetse, Szilcsereg, Tóháza, Au-
tos, Fölösök, Bősháza, Kicsa, Utlak, Lülechmed, Kelenec, Mo-
no, Katalinfalva, Kéhes.

A kövesdi vár 1461. Szilgykövesden vár állott a-
mely bizony az a 3. m. szilak falaffal, amelyre a falu

49.
középén átfutó völgyek találkozásiánál alakultak föld-
forgatók közben.

Tartozéka: Lörincz és Kis és Nagydetrsida, és Gíróhu-
na nevű faluk, Kiskorond, Reme és Mojac nevű pra-
diunok.

Somlyó vára 1251. Somlyó nem volt kis hely, hanem
nagyvár szerepel. Somlyó hegyén az időnk folyamán két vár
épült. A város piacán állott az egyik, a másik felett a
várhegyen és az alsó várral alig két köröztől össze. A
nagyobb városok közé tartozott.

Tartozéka 1594. Bagos, Kraszua, Mazon, Gatos-
ló, Bolla, Baksa, Homzámverő, Győrtelek, Zorn, Zovány
Magyarvaskő. A részle faluja: Oláhvalkó, Tjvágyás,
Tűz, Ehyus, Descheius, Halmosd, Bucson, Alsó és F. Kas-
nars 1; 1/2 postával Hildwig, Peresem, Kárásztelek, Pa-
ral, Bajom, Badarsom.

Fő tartozékai a kraszuai uradalom. Ezek közül sor-
ban hozzá tartoztak: Keresztelek, Eschi, Endreöl, Gyulaku-
na és Peresch. A Mesez aljáról Eszér, Bojás Borona
mező Bagolyfalva, Fayfalva, Bogdánháza, Rágyarask.

Falkó vára. A Kis hegyek körében fekvő mere-
v helyen. Már Bél M. idejében 1753. romokból áll-
t. Falja a hegyek közeli Pláj nevű hegyen mel-
kedett, ahol romjai még ma is megvannak. A Pláj és a
Péptelek közt hegyek között a Berettyó közt is, mely a Pláj
hegyi oldalán mossa, míg a Berettyóban éppen a hegy
lábánál ömlő talasó parok a Pláj és az oldala is per-
vedez. Itt a vízhővező gyömpőre, -ma sűrű erdővel bo-
rólva hegytetőjén áll a vár. Felett a belső körtől a kö-
rök, majd körtől körtől prösiterek helyen belől még yez

alapú építványok romjai vekerőh ki. Buzságy szelvényköz-
vetlen a karajának mellé helyezett.

Tartozékai 1578. ból: Zovány, Magyar és Oláh val-
kó, Faralja, Gyvágás, Füzös, Szék, Tuzsa, Alsó és Felsőháza
Alsó és Felsőperje, Bogdánháza, Csálpáralja, Papselke, Vár-
falva, H. és F. jász, Felsőgyümölcsös, Detrehegy, Halmozd
Borjász, Bagolyfalva, Csizsér, Elyás H. és F. Káruas, Balla-
háza Tótfalu és Boronamező. 1665-ben a török lerombolta.

Tasnádi uradalom: 1474-ben létesült mint az er-
délyi püspök birtoka.

Tartozékai: Dótkesahely, Köp, Hísfalu, Gyöngy, Balla-
háza, Detrehegy, Alsó és felső-Káruas, Balla, Papselke, Ma-
gyargorostó, Somlyóréti, Kátásréti, Somlyógyörstéti,
Kéves, Molomszeg.

Részbirtokok: Magyarahely, Zöbör, Esháza és Káruas.

Udvasházak voltak: Bagoson, Peterseben, Györsön és
és Zibón. E két utóbbi ma Dr. Wesseliéi kastély.

Hadad vára a község felvén egy magas hegy nyulá-
nyon emelkedett. Csak a helyi magyar oldala volt szabad,
a többi oldalon hegy láncolat szelvényezte, miközül csupán
egy mely város választotta el. / Dr. W. Comp. / 127. /

Ma csupán a meredek oldalon látszanak me-
galak maradványai. Helyén a Wesseliéi féle kastély áll.

Tartozékai: / Wesseliéi levéltár / 1703. Hadad, Szék
Magyszeg, Dósd, Aprász, Völcsök, Horond, Bogdán
Magysölymos, Magyarháza, Dúros, Kis selymos, Eshed
Husaly, Kíra, Bodánfalva, Liglen, Kórika, Kóna, Tur-
ca, Újfalva, Gyisid és Zibó házaival.

Az elcsorolt település történetéből láthatjuk, hogy a
szelvényes települések majdnem mind jobbágy települések.

az, mint később látni fogjuk nagybefolyással van a telepek hozatáira.

A település felosztásának szilágysági területén nagy általánosságban városi és vidéki településekre, bár városok településéről alig, inkább csak két városi településéről szabad beszélni.

Minden településnél megkülönböztendő:

- a.) a telep területe és megélhetési területe,
- b.) a telep térsége.
- c.) és a település formája.

A határok települése.

Termő és megélhetési területéhez, vagy közönséges határaitól tekintve a szilágysági telep a következő módon osztható fel.

1) Leggyakrabban az erdei ingatlanok. Emlékeztető már, hogy szilágyságban a telep városi és vidéki határai közül fejlődtek ki, az is ismeretes, hogy szilágyság legnagyobb része erdő borította, mind ebből származik önkénytelenül követhető az, hogy a telep jórésze ingatlan közeg. Ez igazolja határaitól való elválasztását is. Itt a határ többi út, vagy valamelyik határa merőlegesen egymás mellé sorakozó szalagos telkekből, vagy dűlőkből áll.

2) Gyakoriság szempontjából mindjárt utána következhet az összevont szalagos, felszerelt telki határ. Megjegyzendő, hogy lehetetlen minden bizonysággal juttatni a különböző minőségű földekből a földet jórészt, vagy rosszabbra megfellelő a birtoka utána. Ez a forma a nemességétől vetődik el. Tipikus miniatűr határforma.

3) Az előbbiek csak mint egy variációja szerepel a Magyarországon leggyakrabban elterjedt három tagra osztott

jobbágyházi, mellyel az Ernelliéi síkságon találkoznak.
A házi részei a háromszögletű szőlő, a kö-
segek, közelebbi legelő és fűzáróval való erdő.

4. Igen jellemzők Szilögyrágra nézve a palócok lefektetése, miképpen itt valamely legnyitkosabbak kifejlődése, noha csak műszeggyöttek és láthatóan itt palócok. Ezek az u. n. fel-
rekeső házak, megyszög alakú egysejtes ferőletelek, Szarmaság, A. és F. oxopot, Koldosok, Kertészek és Nagyderzsida vidékén.

5. A tábla's hasáról: Ezek madalmakul⁹⁹ for duluah, e-
co. Gyj Harlad, Göresön, Tsibo'sz. vidékén.

10
Ez a névvel kezelve Szilvágyi szőlő telepnek feleltetnek.
szőlő, kenderes, molnár, vagy felvidéki és bízis, szőlő
vagy alföldi feleltetnek.

4/ Kőrsegek települése.

A települések formáját a település körülményei sokasok az
módja adja meg a falu határában és térszínén. A tele-
pülések alakja igen sok élethez és mász a geográfiauk.
Ez egy rész önzefüggésben van az alapító nép jellemével,
más rész a települési felépítésével. Ez utóbbi körülmény
a legrosszabb települési körülmény körülményeinek nem részeseül kel-
lelő mértékűsége és a településnek a két község között
önzefüggést megvilágítani.

6 "Schwaben" Lillaägyszig Telepiz a hövshözö ki-
pusokra, oszlovaak fel.

1. Utcai település / Strassendorf /. Itt házak meg szá-
kigaz nélkül felüskudh a falu mindkét oldalán, a meg-
szóhatt roendben, legfeljebb néhány a házak előtt egy-
egy kis kert, viraggal. Különböz a kertek többsége, az i-
pületek mögött vannak, az udvarok meg hosszabb társai-

bau. még pedig olyan szélességekben, mint az udvarok.
Ezek a kertek sokszor több szál m. hosszúak. Az utca
telepítését kétféleképpen szokták elvégezni. Vagy egy, vagy
több sorosak. Legjobb az utca két oldalára a kőzeteket,
melyek síkon, vagy lapos terephelyen vannak elhelyezve. Erre a
kétféleképp a falu igen gyakran összeépül, ha valamelyik
közelsége, vagy valami forgalmi út, vagy a talajalakja nagy
követeli. Pl. Buzsáki - Hajó.

Az utca telepítését az egyes udvarok a kövezés
módon szokták elvégezni. Az udvar; kőzetek az épületek egy,
vagy több területe, és a kert. Elöl van a nagy, vagy két-
sős ház, a homokos, v. kőzetekkel, vagy kőzetekkel
mélköl; a lakóház / kőház / a kamara / belső kamara /
/ és a / feloszt, mély, v. ajtó, kőzet, gardasági kőzet.
közvetlen, az iszáló, az ol, szembetűnő a kőzet, gémes,
vagy kőzet, iszálóval. Az épület elöl egy, vagy több
ablakkal, oldalról több ablakkal, az udvar első kapu-
val, v. a mély. Ha több terés, az épület, akkor, a gar-
dasági épület egy része az udvar másik oldalán áll.
pl. külső kamara, kőzet és kőzet ol, szembetűnő másik
iszáló; jobb módúaknál egy másik, v. n. színi homok,
a lakóházzal szembe, míg a többi kőzet épület
még folytatásában van. Nagyjából az az udvar
felosztása.

A kert 4. nagyobb része szokik. Az iszálókat foly-
tatásában van mindig a kőzet. Ez az áll, az ajtó,
vagy pályás, ami kétféleképpen szokik: a tulajdonképpeni foly-
vásra és a szembetűnőre. A színi többi része a kőzet so-
szakoznak.

Az utca kövezését a homok, v. kőzetekkel kőzet majd
az esetleges gyümölcsös, vagy a kőzet / kőzet / vagy
más földmunkával kőzet.

Éz a teljesen kifejldött típus. Természetesen, ha kettő, vagy több laknak egy telken, sikkorjával szézagaltabb formával állunk szembe. Éz a városi terepforma az Ervellihi síkságon uralkodó. A falu rendszeren a termőháza közepén áll.

2) Folyóparti település. Ezeknek is számos példáját látni, ami természetesen most a Szilágy megyében számos folyó és patak található. Itt a település a folyó partján követező s így nagyjában uras településeket alkotnak.

3) Csoportos település. Hegyes vidékeken, mint amilyen Szilágy megye legnagyobb része, ahol a part magasságeltávolodott a folyótól, ott, ahol az üst-völgyek vannak, vagy ahol a folyó völgye üst, v. karsztalú völgyekben folytatódik tovább, képződnek a csoportos települések. (Haukeudorf)

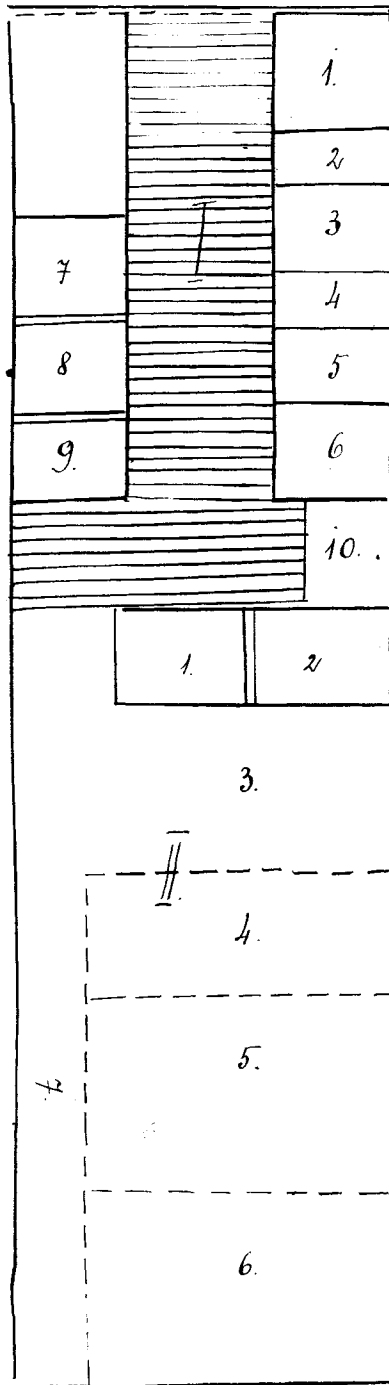
Magáról a településről, hogy mennyi szükség van egy ilyen fajta folyó-völgy csoportos település kialakítására. Úgy vagy karsztalú völgyek önmagukban is lehetnek alapokai, v. legelőbbis nagy befolyás gyakorolhatnak valamely helység csoportos településére.

Jellemzője a településnek bizonyos szabálytalanság az alaprajzban. A meglevő eredeti mag, a mellette uras kiépítés egy helyekedik, el, hogy alaprajzában egy ilyen falu egy kis városhoz hasonlít. Szilágy megye falu eredetileg uras település ma olyan, mint egy kis város; magját megtaláljuk a ház körüli körülmények körül.

Csoportos település falu igen könnyen kifejldhető kettős uras. (Doppelt-Hausendorf) faluból is.

Általános Szilágy megye magja a csoportos település. Krasna, Varsó, Szilágy megye eredetileg üst-völgy közeg, mint Szilágy megye alacsonyabb. Mindhárom község a Krasna völgyében épült de az a legerdesebb, hogy

Egy fejlett utca's településű lakás alaprajza:

I = udvar

1. előház

2. konyha

3. lakóháló

4. kamara

5. folyosó

6, 9. szobák

7. nyári konyha

8. szobából

10. bejárat

11. konyhakert

II = kert

1. szoba

2. pelyvás

3. szoba

4. konyhakert

5. gyümölcsös

6. kert

7. kert

a telepek roziként sem érik el a folyó partjait, hanem mindenütt a környékükön szilént vizsgálódunk, még pedig azért, hogy a termő és megelhetési területük, - amik itt leginkább a folyó völgyében terülnek el, - el ne foglalják.

A hegyek lakottságánál nagyon három répi jön számlálásba. Első a hegyek lábánál; Ez a földművelés esetleg gyarapodik szőlőhely, másodszor aprócska vidék a szőlőbő termeléséről, mint az idézett példák mutatják; harmadszor a magas régió, a pásztorkodás és erdőgazdálkodás nomád vidéke. F. O. Ratzel: Anthropogeographie. A három említett község a csoportos település képeit mutatja.

4. Körtelepülések: F. Ruedlin. A találatosságban nagyon a körtelepülés, hogy a körtelepülés speciális település. Ez az állítás azonban nagyon igaz. Ha a körtelepülés vizsgáljuk, az tapasztaljuk, hogy az Lengyelországban, de más hol, ahol szőlőtelepülések vagy élnek és időtől fogva, nem mutatja ki a jellegzetes szőlőtelepülés. Ezzel szemben Skandináviában igen gyakran találkozzunk körtelepülésekkel.

Először is, a honfoglalás előtt szőlőtelepülések voltak. Találkozunk az újkorban is, hanem az az általános igazság elfogadott tény, hogy a szőlőtelepülés a hegyvidék és az alacsony talajhoz viszonyítva, erdőn alján meglehetősen. Először is, hogy a körtelepülés, mint a körtelepülés meglehetősen.

De az nagyon, hogy a körtelepülésben találkozzunk körtelepülések homályos nyomaira, de ha figyelmeztetünk a már előbb említett tényekre, kérem felhívni a figyelmet, hogy az itt találkozó Ruedlin, még ha valóban

apokis volutáns, nem oliverleml a szláv hasaksetteve-
ezendők vissza, hanem inkább a terület topográfiai fel-
vételre, vagy egy vár, vagy várkastély, templomra, amib
köré a település elhelyezkednek.

Teo yünk pl. egy kis tavat, ami körül a település el-
helyezkedik, ha a terület hiesing, a település elhelyezkedik
szaporulatával a kör alakban berakódott és kősz, a
kör település. Hasonlóan alakulhat ki is egy vár, várkas-
tély, vagy templomkörül.

Körtelepülés helyhezhezük igen könnyen ordóútas ol-
alkalmazható is, ez az igazi Rundling. Ugyanis az itt az
az ordóúts, az ember főzől fájó, tehát kör alakban vért.
Meglévő az út, vagyis a településhez szomszédos térség, ami
kör alakú, igen egyszerű, hogy a szomszédos telep, ha
csak nem mesterségesen, nem egyenesen, hanem az út szor-
sága helyhezhezük pl, vagyis Rundlinghoz létesítve.

Egy helyhezhezett egy kör is, ami út, és ami
ma alaprajzából követhető tudunk, predetileg kör, vagy
legyenő alakú település helyhezhez csak később, mint a ma-
lunk előforduló Rundlingok általában, főként, vagy temp-
lomkörüli településre.

Tomlyócschi út, település elhelyezkedése példának
felhozni, amivel később még majd bővebben foglalkozom.

5. Általános forma: amely, vagy pontos kör-
lelően húzódnak az út, vagy falak. Általános a jórésze
út, vagy falak településből áll. Az út, vagy falak a nép-
terjesztésével vannak kapcsolatos. Egy terjesztett út, vagy
falak az először a körökről le a szláv felé. Egyen példá-
erre a sok körül Krasza, Varsola és Szilagy peresew.

6. Meghellemlései, míg a sok település egy val fa-
jás, a nyíl, his ülésekből helyhezhezük gyakran 7-10 km.

hosszú soros település. Ezzel több helyen találkoztunk fi-
lagyságbau, de teljes formájára.

7., Itt melletti település: legyeu a sok köről Szilágy-
körvén a példán. Is szék, Bojác, mindekető eredeti le-
völgyi település, még pedig a völgyön keresztül húzóda-
művel mellett.

Szilágyos település Oláhkezel, általában a me-
szes gerince mellett húzóda körsegek mind szék szék
településűek.

8., Zárt település / Geschlossener Wohnplatz. / Zárt
településre vezetnek az udvarházak, a birtokuk meg hű-
vósáka a gazdasági épületek helyes rendjével, mely az ud-
varház üres udvarát öleli körűl. Itt emelkednek a mag-
as birtok magyságának megfelelően váltakozó számmal a
gazdasági épületek, és a családok lakóházai. Leosztott
példái ezek a korona uradalomak, valamint a völgy
egyházi és világi uradalomak.

Az épületek felrendelése a hardadi uradalombau, a
közélszék. Először uradalom lak, közölődik a gazdasá-
gi épületek, / magház, gyelek helyei: / utánuk az is zárt-
lók székűek közölődik; közölük a hűvöségűek a család-
sék épületei.

Az utazó közölők és pölök a településhez. A tele-
pülés helyzetéről, magyságáról, jelentőségéről, és re-
szektorialmáról függnek. Jelentőségűek, néhány Szil-
lágyság kulturális felmaradottságát - jóformán semmi.

Itt talán az megállapított szabály, hogy faluk
székűek a víz közelségét, a szék mezes védett helyek
a völgy belső zugát, terraszokat, törmelék hűvösokat
a hűvösök völgyek székűek, sokaság a középűk marzotta

93

a szársók területén, el. / Fő. Raktel. Antropogeografi.

Városok települése.

A városok predesztinációja kétféle lehet az uralkodó. A nemzeti gazdaság a kultúra fejlődésén, vagy hányarlatán, gazdasági és politikai változás, az ember akaratának fogadját, az alapítás okai. A morfológia több ellenben azt állítja, hogy az ország formája, a természetes utak és az előnyös helyek építései városokhoz. Ratzel tétele felül meg jobban az igazságnak. Összhangban a későbbi állítások a hidaló lemondja, hogy a törzseinek és természetű kiváltságok és a népek araválósa a természetű városokhoz.

A legtöbb város faluból fejlődött ki és csak kis rész volt már a helyszerecivel fogva város.

Szilagyiság minden városra az első kategóriához tartozik, amire történelmi adatok is vannak.

Szilaghoz magyarforrásaihoz közel, először Anonimus említé. és pedig úgy, hogy itt pihen meg Tihutun honfoglaló seregével. / Hazárai északra Taja és Tigrányi, keletről várszék és Hozgrád, délről Szakfalva, Csömör, Ördöpkút, nyugatról Gurzófalva, Egrespatak és Szilagyispán. / 1246-ban még község. 1684-ben mezőváros, 1727-ben város 1876-tól önálló törvényhatósági joggal felruházott város. Neve török eredetű, öv, voltaképpen fegyverövek jelent. Ebből Szilaszai L. az kövesség, hogy avar hely volt, ami valószínű is, ha figyelembe vesszük, hogy az avarok nyelvű török volt. Német neve Wallenberg, vagy Lillienmark.

Az ősi lakosai hazatörök voltak, kiknek jelleme egyfelől bányász, másfelől Szilagyiság övén meg. 1150 táján németek telepedtek be, emle-

köket megőrizze Lilah nevet nevei is a Keu'eti hegy.
Vasárja 1887. től van. Ekkor nyitották meg az első Szilágy-
spógi helyi érdeklő vasutat, Majda Szamosvölgyig, Dees,
Zsibó és Nagybaúnya felé. Végül a Szilágy somlyó-ker-
tái.

A város magja Székely nagytér / II. ker. / majda
Kraszna / I. ker. /. Gyula / III. ker. /. végül az Alsó / I. ker. /
A város egy völgy határában fekszik.

Szilágy somlyó általános magasság a fejlődési folyamatos
munka során a különbséggel, hogy egy város már tökéletes
épült település formája rendelkezhetett. Majda a
mai Báthory kör / I. ker. / a régi Város. Városának
nevével, mivel Báthory Város első vára körül állt
el. Később az alábbi fővárosi település. II. kerület, az Al-
só, miután az új városnak is igazolja, jóval később é-
pült III. kerület, a Felső, a IV. kerület neve Előváros.

Gazdasági állapoth.

Ipar: Kereskedelelem.

Kultúra: Földművelés.

Izilahy om. felosztása gazdaságilag talaja szerint

Iz'antó fölöb.	Kat. kold.	%
	271,493	40.9
Érölö	184,529	27.8
Legelő	78,332	11.8
Pél	75,631	11.4
Termékeseu textüel	31,758	4.8
Kert	12,300	1.9
Parlag	7,942	1.2
Izöllo	578	0.1
Pádas	277	0.1
Összesen	<u>662,800</u>	<u>100%</u>

Ixi loigry om. 27/93. k. az hold szántó földjéből a legelsőbbi szántású adasai szerint bevetették. 56,288 k. holdat bízával, 23,305 k. holdat rábbal, 16,680 k. holdat rozssal, 65,749 k. holdat kegyerivel, 11,108 k. holdat árpával, 2,650 k. holdat kizserevel, 12,123 k. holdat burgonyával, ipari növények: dohány, kender, cukorrépa összesen 6,245 k. hold. Tóharántó felét, hetye, bükköny, baltacio 7,528 k. hold. Művelésges terület 60,815 k. hold.

Terített bura összesen: 363,058 q, holdanként: 6.45 q. zab 147,775 q. holdanként: 6.77 q, rozs 112,587 q. holdanként: 7.18 q. kegyeri 297,086 q, holdanként: 4.52 q, árpa 73,535 q, holdanként: 6.62 q, kizsere 17,623 q, holdanként: 6.65. burgonya 121,248 q, holdanként: 10 q.

A kegyer magvált; bura, rozs, kizsere összesen 493,268 q. Ebből egy lakosra jut 2.15 q, a kegyerből egy személyre 1.20 q. Burgonyából 0.53 q.

Ezektől a váltások adatszából láthatjuk, hogy a om. lakosainak termési produktuma szűkösen is elég elegendő. Ugyanis a kiutatott adatszok nem az elegendőségre felhasználható adatszokadják, mivel ebből még kell venni a kegyer magvált k. holdanként egy mmással, müzserő magoz, a kegyerivel pedig 10 k. q.

Marad tehát a kegyer magváltból közforgásra felhasználható fejeként 183 q, a kegyerből pedig 12.1.

Összefoglalva megértem, hogy így a kegyer magváltból, mint a kegyerből nagyobb mennyiség beosztására van szükség, másképp azaz, mivel a müztisztító megmaradt 1.26 q kegyeri felhasználható feladásu kegyer pótlásul, bár müz is meretes, az

olók lakossága megél kistánc Reugeti listából és xülge-
kedéssel % mávaligá % is; hawem belé megegy jó boss
sersis hixlaleista is lehell vonni, mind a mellett, hogy
a sersis ches fele bészben mákholtatásal hixlaleja.

Íglikigysáig állattenyésztésre igen alacsony fokozaton áll, minde mellett, hogy a vöröse területének 51% haszálónak, v. legelőre alkalmas. Tavaszgáz 78,332 kg. hold legelője, 75,63 kg. hold rétje, és ehhez hozzá véve a 184,529 kg. hold erdő, ami vagy haszálónak, v. legelőre alkalmas, összesen 338,492 kg. holdnyi az állattenyésztésre alkalmas talaj.

Eszerint gondolkodás mellett a felelősséget
bár kimutathatóan adhatjuk legalább kétszerezés kel-
leve produkálni. Tíz, az azonnali nem így van, sőt a
fejlesztés is alig van némi kibátás. Ugyanis úgy a földmű-
velés, mint az állattenyésztés harminc évvel később jó
formában alig mutat valamilyen fejlődést. Egy szilvágya-
gi bizottság hallgatva a követelő, igazán nagyra ta-
koló megjegyzést: "Fakéval szándéka, az a mi népszerű
még ma is, mint a nagyapja, vagy a dédapja, ha olyan
szándéka, vagyha maga tudna olyan csinálni, így a-
zonnán, mivel faké nincs, könnyebben megvenni a base-
ket, mint bizony könnyebb szőlő halat is mindeket,
nem a bűncselekedet." Ezonkívül jellemezés az, de megköszö-
nőbb az a tudat, hogy ugyanezt harminc évvel később
előre elmondhatjuk.

Fau Szilágyi vm. locu 67,703 db. szarvasmarha, 3,549
lovak, 10,123 lo, 641 szamar, 72,911 sertés, 68,652 juh, / magyar
és merinói, 9293 kecske.

Különös hányags a bázisik a kék legjövendelése ölték aq,
 t. i a szék és jék kényeztetésé. Ha elmondjuk az, hogy

a székessartás, - tehát ezzel a hasznos munkával, eddélre - nagy
szóvala beemelte sem kénytelen. Ugyanúgy a juk beemelés is.
Bár az utóbbiból, nem számlálva, hogy a fennmaradó több-
let is lenne, a számla gyarapjából 4-500,000 kft. a hiány, évenként.

Íme az az egyetemes peldó, melyre, hogy az ország-
zadók a mezőgazdasággal foglalkozó és még régebbi i-
dőtől állásrendező és pártoskodó népből mennyire hiány-
zik a gazdasági erők.

Így, hogy a magasabb kultúra, magasabb gazdasá-
gi életet fejleszt, és pedig a közműveltség, mind többet
fogjuk olyan alacsony fokhoz áll, hogy jóformán gyermek-
korát éli.

Közművelődés.

Értelemszerűen a közművelődés tehát, tehát a nagy
számla plótik lakosságára, igen hiányos maradt. A gyerme-
kek 39,7 % nem jár iskolába, annál szomorúbb követke-
ménye az, hogy 6 éves feletti férfiak közül 67,3 %, nők kö-
zül 72,7 % nem tud írni és olvasni. Ez a szörnyetűség
nem csak az országos átlaghoz viszonyítva igen rossz,
hanem egyike a legrosszabbaknak egész Európában.

Értelemszerűen a közművelődés tehát, tehát a nagy
számla plótik lakosságára, igen hiányos maradt. A gyerme-
kek 39,7 % nem jár iskolába, annál szomorúbb követke-
ménye az, hogy 6 éves feletti férfiak közül 67,3 %, nők kö-
zül 72,7 % nem tud írni és olvasni. Ez a szörnyetűség
nem csak az országos átlaghoz viszonyítva igen rossz,
hanem egyike a legrosszabbaknak egész Európában.

Állami elemi iskola működik 51. az összes iskolák
20%, esetenként Zilahon állami polgári leányiskola, Éri-
lágy somlyós pedig állami felsőbb leányiskola is van.

A lakosság nemzetisége Szerbiában.

Sziloigyság őstörvénye a Thoma Károly szerint a megalazza jazygok voltak, akik vagy meghódítottak a rómaiaknak, vagy római befolyás alá kerültek.

A jazygok után a rómaiak lakták, akik az onban megsemmisítése a nép vándorlás. A Kr. u. III. sz. ban a görög és sarmaták, akik a hunok és avarok váltották fel.

A magyarok avar szörvályok és földművelő szlávok talál. A magyarok a hunokkal vegyesen szállták meg. Az a körülmény, hogy Sziloigyság a hadi magyar ajkáján volt, nagyon megváltoztatta a lakosságok. A magyarok a hunokkal beolvadtak, ami közmű is volt, és az emberek voltak, sőt még egymás mellett is megélték.

Bél II. Comp. 123. lapon olvasható, hogy Károlyról és Krasna pm- k lakosságát még időnként a magyarok, csak a török pusztítás alatt megérkezett szlovák szaporítási hoztak be plóhokat.

Humfalvy Pál a folyók neveiről, az közelebbi, / Krasna: szláv, Sziloigy, Bertyo: magyar / hogy a rómaiak után először a szláv, azután a magyarok homoszott meg a közösség új jövevény. Bél II. is adja a Comp. 113. lapon, hogy a görög szertartású plóhok Krasna pm- ben csak elszórtan laktak, és hogy ott, még az ő idejében is helyes a magyar lakosság.

Az plóhoktól az első letelepedés Károly király idejéből való. Ottóthverdo folytonosan nyomulnak előre, aminek oka a török elő nyomulása a Balkánon. Különösen nagy tömegben a hajók idejéből. A településnél körülbelül ismeretlen az először elő nyomulása, folytonos költözések, és inkább csak minél megkezdtek avarok foglalkoztak. Az 1733-i oroszok alkalmával 171. községben 3637 plóhok találhatók, mely oroszok foglalta magába és ig-

ben is Prodómfalva családjaik mellett, ezek számaát nem
 állapíthatnánk meg. Palószinű számszám felőre 3650 lke-
 zezhet számszám az plák családok száma. 21,900 lke-
 lke számszám. Ha Szilóigysóigban nem szerkesztjük sze-
 rinti a követségi módon osztott meg a lakosság jászán-
 ként.

Krasznai járásban: magyarság: 0-10% 26 községben, 10-20.
 %ig nincs, 20-30.% 2; 30-50%. nincs, 50-60% 2; 60-70%. nincs,
 70-80%. 2; 80-90%. nincs; 90-100% ig 1. községben.

Oláhok: 0-10% is 2; 10-20% nincs; 20-30% 2; 30-40%. nincs,
 40-50%. nincs; 60-70%. 1; 70-80% 1; 80-90% 4; 90-100% 21 községben.

Németek: 0-10% 9; 10-20%. egy községben.

Tótok: 0-10% 8; 10-20%. 2; 30-100% is 1. községben.

Egyéb nemzetiségű: 0-10%. 13; 10-20%. 1 községben.

Áranyos községekben: magyar 218; oláh 709, német
 03; tót 61; egyéb nemzetiségű 09 számszám. Láthatjuk
 ebből, hogy a Krasznai járás abszolút többségét az oláhok
 adja. Hiszebbségben van a magyarság, ugyan a tótok,
 az egyéb nemzetiségű és a német nyelvű lakosság pe-
 dig, elenyésző hiszebbségben van. Községeik abszolút
 többségben van az oláhok 27 községben, hiszebbségben 6 köz-
 ségben, Krasznai faluban pedig 100% oláh.

Abszolút többségben van a magyarság 5; hiszebbségben 1
 községben, 1 községben nincs magyarság.

Abszolút többségben van a tótok 1; hiszebbségben 10 köz-
 ségben, 23 községben nincs tótok.

Hiszebbségben van az egyéb nemzetiségű lakosság 14.
 községben, 20 községben nincs;

Hiszebbségben van a németek 10 községben, 24 ben nem lakik.

A lakosság lélekszáma nemzetiség szerint abszolút szá-

mohbaw: oláh 22,200; magyar: 6,967; tot 1924; német 93; egye
296. A járás összes lakonága: 31,480 lélek.

Fizetőgyeségi járásban: magyar: 0-10% 27 községben.
10-20% 3; 20-30% 1; 30-40% 2; 40-50% 2; 50-60% 1; 60-70
% 1; 70-80% nincs; 80-90% 2; 90-100% 4 községben 100% 2; községben.

Oláhok: 0-10% 5; 10-20% 1; 20-30% nincs; 30-40% 1;
40-50% 1; 50-60% 3; 60-70% 2; 70-80% 2; 80-90% 2; 90-100% 29.

Németek 0-10% 18 községben.

Tótsáig 0-10% 2 községben.

Egyéb nemzetiségű 0-10% 9; és 10-20% 1 községben.

Religiózusok száma: magyar 33.4%; oláh
65.1%; német 0.8%; tóts 0.01%; egyéb nemzetiségű 0.7%.

Fizetőgyeségi járás abszolút többsége székelyek és oláh,
hiselbbségben van a magyarság; a német, tóts és egyéb neu-
zetiségű lakonág jelentős része székely.

Községeink abszolút többségben van az oláh 38 köz-
ségben, hiselbbségben 8 községben; több helyen, u. m. Bogdai-
don és Deés házában nincs.

Abszolút többségben van a magyarság 8; hiselbbségben
38 községben, több község lakonága pedig 100% ban magyar nyelvű.

Hiselbbségben van a német 18 községben, 30 ban nem lakik.

Hiselbbségben van az egyéb nemzetiségű 10 községben, 38.
ban nem lakik egyéb nemzetiségű.

Hiselbbségben van a tóts 21 községben, míg 46 ban
nem lakik tóts lakonág.

A lakosság lélekszáma abszolút száma: magyar: 27,853; magyar: 14,279; né-
met 349; egyéb nemzetiségű 281; tóts.

A járás összes lakonága: 42,229 lélek.

A községek száma: 48

Izidágyosmlyői járás: magyarság 0-10%. 18 községben.
10-20%. 3; 20-30%. 1; 30-50%. nincs; 50-60%. 1; 60-70%. 2;
70-80%. nincs; 80-90%. 4; 90-100%. 6 községben.

Olóhság: 0-10%. 8; 10-20%. 3; 20-30%. 1; 30-40%. 1; 40-50%. 1; 50-70%. nincs; 70-80% is 3; 80-90%. 4; 90-100%. 14 községben.

Mezőség 0-10%. 8 községben.

Tótság: 0-10%. 10; 20-30%. 1; 90-100%. 1 községben.

Egyéb nemzetiségű 0-10%. 16; 10-20%. 1 községben.

Percentuális számokban kifejezve: magyar 45.7%;
oláh 48.6%; tót 4.2% egyéb nemzetiségű 1.4%; és német 0.1%.

Izidágyosmlyői járásban abszolút többségben nincs
egyik anyanyelvű lakosság sem. Relative többségben van
az oláh, utána majd nem akkor szávalik számmal kö-
vetkezik a magyar, kisebbségben van a tót, csejéző
kisebbségben van a német, egyike anyanyelvű lakosság.
Községben abszolút többségben van az oláh 21
községben kisebbségben van 14 községben. Abszolút töb-
bségben van a magyarság 13 községben; kisebbségben 22 kö-
zségben. Abszolút többségben van a tót 1 községben.
kisebbségben van 11. ben; 23-ban nem laknak tótok.

Kisebbségben van az egyébkénti 17 községben, 18-ban
nincs egyébkénti nemzetiségű. Kisebbségben van a német
8 községben; 27-ben nem lakik német.

A lakosság lélekszáma abszolút számokban, nemzetiségi
szerint: oláh 17,052; magyar 15,949; tót 1,465; egyéb 465;
német 24, lélek.

A járás összes lakossága 34,927 fő. A községi száma 35.
36. ik helységül Izidágyosmlyői t. t. városát vehetjük.

Izidágyosmlyői anyanyelvű szerint a következő mó-
don oszlik meg percentuális számokban: magyar: 87.8%;

oláh 10.7% egyéb nemzetiségű 1%. német 0.3; tót 0.1%.

A közölt számban 6,895 magyar, 20 német 7 tót; 759 oláh, és 69 egyéb nemzetiségű: összesen 7,750 lélek.

A horvátországi szlavóniai megye város lakosságát a járáshoz, ahhoz az irányban a magyarság is zörszedszer. Percenkai és számban így osztott meg akkor a lakosság: anyanyelv szerint 53.5% magyar; 41.7% oláh; 3.5% tót, 1.2% egyéb anyanyelvű; 0.1% német. A közölt többségben van így a magyarság, kisebbségben az oláhok, és a tótok, elemzők és egyéb az egyéb anyanyelvű és a német lakosság.

A lakosság lélekszáma abszolút számban: magyar 22,879; oláh 17,811, tót 1472; egyéb 534; német 44 lélek.

A járás összes lakossága: 42,677 fő.

Taszári járás: magyarság 0.10%. 7 községben; 10-20%. 9, 20-30%. 4; 30-40%. 2; 40-50%. 2; 50-60%. 3; 60-70%. 2; 70-80%. 4; 80-90%. 2; 90-100%-ig 5 községben.

Oláhok 0-10%. 5; 10-20%. 2; 20-30%. 4; 30-40%. 2; 40-50%. 3; 50-60%. 3; 60-70%. 1; 70-80%. 7; 80-90%. 8; 90-100%-ig 5 községben.

Németek 0-10%. 15 községben

Tótok 0-10%. 10 "

Egyéb nemzetiségű 0-10%. 15. községben.

Percenkai és számban kifejezve: magyar 50.1%; oláh 48.1%; német 0.3%, német 0.4%; egyéb nemzetiségű 1.1%.

A közölt többségben van a magyarság, kisebbségben az oláhok, elemzők kisebbségben a német, tót és egyéb lakosság.

Községeink abszolút többségben van az oláhok 24 községben, kisebbségben 16-ban. Abszolút többségben van a magyarság 16; kisebbségben 24. községben. Kisebbségben van a németek 15 községben 25 községben nem la-

hisz nemcsak anyanyelvű. Hiszebbségben van az egyik anyanyelvű 15 községben, 25 ben nem lakik p. n. m. Hiszebbségben van, a többi 10 községben. 30 községben nem lakik több nemxeriségi.

A lakosság léleke száma abszolút számaiba kifejezve nemxeriségi szerinti: magyar 19,471; oláh 18,719; egyéb 416; több 162; német 121 fő.

A járás összes lakossága 38,846 lélek. A községek száma 40.

A lakosság: magyarság 0-10% -ig 25 községben; 10-20% 3; 20-30% 2; több 30-40% 2; 40-60% 1; 60-80% 1; 80-90% 4; 90-100% 7.

Oláhok 0-10% 9; 10-20% 2; 20-30% 1; 30-40% 2; 40-60% 1; 60-70% 3; 70-80% 3; 80-90% 6; és 90-100% 20 községben.

Nemxeriség 0-10% 17 községben.

Több 0-10% 4; 10-20% 1.

Egyéb nemxeriségi: 0-10% 22; 10-20% 1; 20-30% 1 községben.

Percentuális számaiba kifejezve: magyar 33.6%, oláh 64.9%; német 0.3; több 0.3; 0.9% egyéb anyanyelvű lakosság.

Abszolút többségben van az oláhok, kisebbségben a magyarok; elenyészően kevés a német, több és egyáltalán anyanyelvű lakosság. Községeink abszolút többségben van az oláhok 32 községben, 13 községben kisebbségben.

Állat: Abszolút számaiban: magyar: 7,477; 529; oláh, több 23; német 19; egyéb 14 lélek. Összesen 8062. Állat város lélekszáma hozzá adva a város lélekszámahoz, akkor a kövekhez arányos számokhoz jutunk.

Percentuális számaiban 53.4% oláh; 45.1% magyar; 0.9% egyéb; 0.3% több; 0.3% német.

A lakosság léleke száma abszolút számaiban 24,930 -
oláh 20,113 magyar; 384 egyéb; 154 több; 129 német anyanyelvű
A járás összes lakossága: 45,667.

Ísibói járás: magyarság 0-10%. 31 községben; 10-20%. 3,
20-30%. nincs; 30-40%. 1; 40-50%. 2;

Oláhság: 0-10%. 2; 10-20%. 1; 20-30%. nincs; 30-40%. 6;
40-50%-ig 28 községben.

Mezőség 0-10%. 14 községben.

Tólság 0-10% 3 "

Egyéb 0-10% 22 "

Preecurvoalis számszámok kifejezve: magyar: 13.8%; o-
lak 85.%; egyéb 0.9; tóls 0.3; mező 0.3.

Alsóközti községben van az oláhság, kisebbségben a ma-
gyarság, elenyészően esély az egyházasanyelvű, vala-
mint a tóls, méltó lakosság. Községben abszolút
többségben van az olák 34; k. kisebbségben 3 községben.

Alsóközti községben van a magyarság 3; kisebbségben 34
községben. Kisebbségben van a mezőség 14 községben,
23-ban pedig nem lakik méltó. Kisebbségben van a tóls-
ság 3 községben, 34-ben pedig nincs tóls. Kisebbségben van
az egyéb nemzetiségű 24 községben, 15 községben pedig
nincs.

A lakosság létszáma abszolút számszámok kifejez-
ve nemzetiség szerint: olák 24,233; 4,503 magyar;
289 egyéb; 80 méltó 10 tóls anyanyelvű. A járás ösz.
lakossága 29,439 lélek, a községek száma 38.

Az első Írtály om- bew: a magyarság 0-10%. 134 köz-
ségben, 10-20%. 23; 20-30% 8; 30-40%. 7; 40-50%. 7; 50-60-
%. 4; 60-70% 9; 70-80%. 13; 80-90%. 29; 90-100% kiz községben.

Oláhság 0-10%. 31; 10-20%. 9; 20-30%. 7; 30-40%. 5; 40-50-
%. 6; 50-60%. 7; 60-70%. 9; 70-80%. 13; 80-90%. 30; 90-100-
% 117; 100% kiz községben.

Mezőség 0-10% 71; 10-20%-ig 1 községben.

Tólság 0-10%. 37; 10-20%. 4; 20-30%. 1; 30-40%. 2 községben.

Egyéb nemzetiségű 0-10% 81, 10-20% 3; 20-30% 1 községben.
A helyi vatosok mindegyike a helyi anyanyelvű lakosságé.
Percentuális számszámok kifejezve: 37,9% magyar; 59,1%
plébán; 16% tatár, 0,5% német, 0,9% egyéb nemzetiségű.

Abszolút többségben van az plébániai 178 községben, kisebbségben van 63 községben, 2 községben nincs plébán nemzetiségű.

Abszolút többségben van a magyaroké 63 községben, kisebbségben 175, belőlük 4 van, melyek magyar 2-ben pedig 100%.

Abszolút többségben van a rókoké 2 községben, kisebbségben 44 községben; 197 községben nem lakik rókok.

Kisebbségben vannak a németek 81 községben, 152 községben nincs német anyanyelvű.

Kisebbségben van az egyéb nemzetiségű 87 községben, 146 községben nem lakik egyéb nemzetiségű.

Abszolút többségben van az plébániai, kisebbségben a magyaroké, elenyésző részben a rókoké, német és egyéb nemzetiségű lakosságé.

Az önkormányzatok abszolút számszámok kifejezve nemzetiségileg szerint: 87,881, plébán; 87,282 magyar, 37,26 rókok, 2,196 egyéb; 1116 német.

Összesen 229,955 lélek: a helyi nyelvű száma 243.

Ézilágym. lakosságjárásának az

	1869	1880	1890	1900	1910.
	i -	k	e' -	vek -	- beu
<i>Áraszuai járás</i>	26,047	23,343	26,540	28,854	31,480
<i>Ézilágységi "</i>	37,557	34,029	36,975	39,135	42,729
<i>Ézilágysomlyói "</i>	29,996	24,590	28,258	31,126	34,927
<i>Tasnádi "</i>	32,047	27,251	31,597	35,178	38,846.
<i>Ézilahi "</i>	31,549	28,552	31,918	33,852	37,605.
<i>Ézilói "</i>	25,317	22,107	24,857	25,851	29,439
<i>Ézilágysomlyó' sv.</i>	4,789	4,189	4,548	5,558	6,867
<i>Ézilahi sv. szj.</i>	5,787	5,961	6,474	7,639	8,062
<i>Összesen:</i>	195,082	170,002	191,167	207,293	229,955.

Szilágyom. lakosságának járásonkénti arányai és egyéni bevételei 1900.

	Járási lakosság	Összes lakosság	Lakosság sűrűsége	magyar	%	német	%	lót	%	oláh	%	egyéb	%
Krasznai járás	5547	28854	50.2	6228	21.6	54	0.2	1654	5.7	20257	72.1	111	0.4
Szilágyesi	7124	30155	54.7	11964	30.6	854	2.2	3	3.2	26079	66.6	235	0.6
Szilágyssomlyói "	5589	31126	55.5	14058	45.2	40	0.1	1002	3.2	15795	47.6	1250	3.9
Tasnádi "	7624	35178	46.1	17360	49.3	57	0.2	87	0.2	17614	50.1	84	0.2
Zilahi "	6483	33852	52.2	11467	33.9	248	0.7	100	0.3	21920	64.8	117	0.3
Zsibói "	4518	25851	57.2	3797	14.7	122	0.5	2	—	21823	84.4	107	0.4
Szilágyssomlyó t.v.	446	5658	126.9	4360	77.1	95	1.7	6	0.1	1095	19.2	102	1.9
Zilah t.v. t.h.j.	544	7659	140.5	7222	94.5	24	0.3	19	0.3	365	4.8	6	0.1
összesen	37945	207123	54.4	76482	36.9	1494	0.7	2873	1.4	125457	60.5	1993	0.5
				1	9	1	0.	é	v	b	2	π	
Krasznai járás	5547	31480	56.7	6967	21.8	93	0.3	1924	6.1	22200	70.9	296	0.9
Szilágyesi "	7194	42729	50.4	14279	33.4	349	0.8	5	0.01	27853	65.1	281	0.7
Szilágyssomlyói "	5589	34927	62.5	15949	45.7	24	0.1	1465	4.2	17052	48.6	465	1.4
Tasnádi "	7624	38846	50.9	19417	50.1	121	0.3	162	0.4	18719	48.1	416	1.1
Zilahi "	6483	37605	58.1	12636	33.6	110	0.3	131	0.3	24401	64.9	566	0.9
Zsibói "	4518	29439	65.2	4503	13.8	80	0.3	10	0.03	24574	85.0	289	0.9
Szilágyssomlyó t.v.	446	6867	142.8	6030	84.4	20	0.3	7	0.1	759	11.1	69	1.1
Zilah t.v. t.h.j.	544	8062	60.6	7477	92.7	19	0.2	23	0.3	59	6.6	14	0.2
összesen	37945	229995	60.6	87212	37.9	1116	0.5	3726	1.6	136177	59.1	2196	0.9

1553 ban Herády szerint van Középszolnok, és Kraszná pm-bud.

I. Középszolnok		II. Kraszná.	
némes	127	60	
bíró	85	64	
új ház	883	477	
égett ház	35	12	
szellő	11	—	
szegény	1793	1122	
szolgatartó ház	164	155	
jobbágyok	1273 1/2	831 1/2	
összesen	4371 1/2	2721 1/2	

Herády szerint egy postais, átlag négyszázalék, egy családon 20 lakos püzdő. Ennek alapja a 7093 postais le-
ve 141,860 lakos, ami igen nagy szám és nem is lehet he-
lyes. Jobban megközelíti a valóságot Pesti Hírszámítás,
ahol egy postais 6 lelkes száma. Így lehetett Középszolnok és
Kraszná pm-hely 42558 lakosa; tehát számban 46-50,000.
Kisobb a lakosság a török idők köréskoriban folytonosan vál-
tozott, fogyott.

Az 1720-21-iki összeírás alkalmával, mielőtt Honb. m. ki küldötték végezni, mielőtt az Orsz. m. kir. Statisztikai Hivatal: Magyarország népessége, a Pragmatica Sancio korában 1720-21-évi közleményében megállapítja.

I	II	
1920-ban Középszoklak	és Krasznai	
A népszámlálási év ma, az adózási me- reidőben	3893	1463
Az adóköteles lélekszáma	23358	8778
Neues, pap, szűz	355	839
ÖSSZESEN	23,713	9,617

Volt tehát a kir. m. mel 33,320 lakója; ami, a következő képpen oszlott meg abszolút számokban.

I Középszoklak	II Krasznai				
	lakosság	%	lakosság	%	
neues, pap					
sz. és neues sz.	1000	4.8	825	8.58	
pap, tanár	35	0.2	14	0.15	
polgár és jobbágy	22,638	95.0	8,778	95.77	
ÖSSZESEN	23,713.	100.0	9,617	100.0	

Középszolnok.

Kraszna

	lakosság.	%	lakosság.	%
magyar	17.225	72.64	7378	76.72
nemet	19	0.08	—	—
tót-után	26	0.11	78	0.82
oláh	6443	27.17	2161	22.46
összesen	23,713	100.0	9617	100.0

A népesség megállapításában II. főképező, sőt, egészen a Barh
korig hominidizációra vagyunk utalva. Ezen hominidizáció forr-
sa főképező az adóösszeírások.

Az első táblázatban bemutatjuk az 1553-ból való adó öm-
szekirásokon alapzik, a harmadik és negyedik táblázatban
vm megkezdő újainak összekirása alapján épül fel.

Középszolnok vm-ben, aláírás az összekirásnak, a la-
kosság fele plát lehetett, a honi kihirdetőnek magyaros meg-
jegyzék, hogy Erdélyből és más helyekről beözönlő plátok leg-
nagyobb része plát aláírásuk fohász áll a műveltségnek,
hogy veserék névük és névük mellett elvezetni foglalko-
zásukról: pl. a kovácsok, Kovácsnak, a juhászok, juhász-
nak, a napszámosok Napszámosnak. stb. Ezenformán ma-
gyar veserék névhez kötött igencsak plát, mivel Közép-
szolnok vm-nél 46 községnél jegyzik meg ezt az összekirók.

Kraszna vm-ben ilyenmi sehol nem fordul elő, itt a la-
kosságul nyomómpó részben magyar.

Par szó a statisztikához.

A különböző statisztikák össze állítása nem volt könnyű feladat. Ugyanis a magyar statisztika igen hiányos. Az egyes községeknél adva van a területi házasztali holdokba való arány. Lakosságra, a különféle nemzetiségekre stb. Percenkénti számaik, és egyáltalában nincsenek, nem így, mint pl. Németországban, ahol ezeket is kézen kapja a dolgozói phariz, ameddigat alkora területénél, amekkorán a dolgozóban fel, legkevesebb háromhavi időz lakásig háza meg. Hasonlóképpen hiányzik a lakosságra bűnöség és muzard táblázatban is, csak úgy lehet kiszámítani, ha előbb az egyes községekre területi arányait négyzetkilométerekre. Itt munkában nagyobb megkönnyítést egy bizonyos öltet. Az arányok, külön ugyanis azt adja meg, hogy egy qkm hány házasztali hold. Ebből kell megállapítani az egyes községek területi qkm-ekre. En így phoskodva is lehet. 1 millió négyzet méter; már most ha tudom, hogy 1 házasztali hold hány qkm., akkor, ha az illető község területét adó házasztali holdak számát megszorozom egy házasztali hold qkm-ében kifejezett értékekkel, és a szorzat eredményét 1 millióval elosztom megkapom a keresett terület qkm-ében. Már ez időre is nagy megkönnyítés a munkában. Ugyanezekkor, pontosan látnam azt is, hogy ha az 1 házasztali hold területét állandó számmal vesszük, ami = 5754.6 m^2 , és kiszámítom 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, a szorzás, ami egyenlő

$$1) = 5754.6 \text{ m}^2; \quad 4 = 23018.4 \text{ m}^2; \quad 7 = 40282.2 \text{ m}^2;$$

$$2) = 11509.2 \text{ "}; \quad 5 = 28773.0 \text{ "}; \quad 8 = 46036.8 \text{ "};$$

$$3 = 17263.8 \text{ "}; \quad 6 = 34527.6 \text{ "}; \quad 9 = 51791.4 \text{ "};$$

és a megfellelő értékekkel a kúlsból, a kúlsból, a szorzás szá-

bátyai szerint beírom és tchiúrtett el arra, hogy i tízedes pont-
torráiggal dolgozom, a beírásnál a tízedes pontsról eltekint-
tek, ellenben millió helyett 10 millióval osztom a végeredmény-
re, így végeredményben a leggyorsabb számszám művelettel kell
csak elvégezni, az összeadás. Például pl. a kassai já-
rás első faluját Alsóbány. Területe 2639 hektár, holott a közeli
a közelihez.

5

$$\begin{array}{r} 517914 \\ 172638 \\ \hline 115092 \\ 117336294 \text{ tízed millió m}^2 \end{array}$$

ez tíz millióval osztva 117 Hm^2 , mivel 3 beírt körülmények
közül nem volt igazságos, ahol a számszám 5, vagy nagyobb,
az igazságtól eltér. Így a munka megkönnyítése világos.
Viszonylagos megbiúsítás is, mivel az összeadás végrehaj-
tása és ellenőrzése az összes műveletek között a legkönnyebb.
Szolgáljon még pl. az egész terület Szilagy vm. területre: 662,880 hektár

$$\begin{array}{r} 4603680 \\ 460368 \\ \hline 115092 \\ 345276 \\ \hline 345276 \end{array}$$

38146092480 Tehát az egész terület 3814.6 Hm^2 .

Most már ha tudom, hogy melyik körülmény területre hány ghm , így ha
a lakosság száma és ezzel az értékek között, meg tudom, hogy i.
 ghm -re hány lakos esik. Pl. Zilah város területe 54.4 ghm , össze-
lakossága 8062, $8062 : 54.4 = 129.8$ lélek ghm -re. A nemzetiségi
becslés számszámánál pedig az összlakossággal osztom az
illető nemzetiség számszámát. Pl. Zilah magyar lakosai-
ra 7,477; összlakossága 8062; $7477 : 8062 = 92.7\%$; német 19;
 $1900 : 8062 = 0.2\%$ tot 23; $2300 : 8062 = 0.3\%$; oláh 529; $52900 : 8062 =$
 $= 6.6\%$; egyéb 14; $1400 : 8062 = 0.2\%$; összesen 100.0%

És számszám művelettel tudólagosan az új tartottak és ide-
menekülők számát, hogy ha valaki - mint ahogy ez nagyon

• átlagos, - ilyen munkát akar végezni, itt megtalál-
ható a szokás az adásokkal, amikkel munkáját beje-
rege megköszönheti.

! Sokkal jobb lenne ugyan, ha kisebb területre
dolgoznának fel, mint pl. Kénes országban, ahol 500,
- 1000 gkm. az a terület, amit feldolgozni szokásos.

l-

-

es

71

1	2
1	2
2.	
3.	P.
4.	3
5.	3
6.	
7.	3
8.	9
9.	3
10.	3
11.	3
12.	I
13.	4
14.	3
5	
6.	
7.	"
8.	"
9.	"
10.	"
11.	lu
12.	m
13.	H

	Terület km ²	Összes háromsz. terület m ²	magyar m ²	%	népzs. m ²	%	tot m ²	%	mlék m ²	%	egyet m ²	%
1. Kraszai János	11.7	986	845	11	12	2.1	2.1	-	954	96.7	-	-
2. " valkó	11.4	900	625	25.7	27.8	13.7	11.2	1	611	67.8	1	0.1
3. Bagolyfalv	8.6	336	391	8	2.7	-	-	-	328	97.3	-	-
4. Ballaháza	12.7	959	755	17	1.8	-	-	25	2.7	835	86.9	8.8
5. Bagdaiháza	24.5	1505	614	25	1.7	5	0.4	3	0.2	1453	97.2	1.4
6. Bojai	12.6	716	572	43	6.1	1	0.1	-	-	671	93.7	0.1
7. Boronamező	17.3	623	360	6	1.0	-	-	19	3.1	536	86.7	10.2
8. Lőcsér	28.1	1358	483	37	2.7	-	-	-	-	1318	97.1	0.2
9. Felsőbács	8.6	730	849	9	1.7	-	-	-	-	721	98.3	-
10. Felsőszék	13.3	1027	752	25	2.5	4	0.4	-	-	998	97.1	-
11. Felsővalkó	5.2	714	137.3	13	1.8	-	-	-	-	660	92.4	4.1
12. Tüzesaptelek	17.5	607	347	13	2.1	-	-	1	0.1	593	97.8	-
13. Gyümölcsös	39.5	1448	26.1	53	3.7	-	-	175	15.9	1220	80.4	-
14. Kraszai	39.3	3884	98.8	3790	97.7	4	0.1	-	-	90	1.9	-
15. " tüzes	9.3	669	72.0	9	1.4	-	-	-	-	659	98.5	0.1
16. " horvát	13.6	719	52.9	282	3.9	-	-	-	-	437	96.1	-
17. " horvát	7.5	326	43.5	9	2.7	-	-	-	-	317	97.3	-
18. " jász	26.4	862	31.9	13	1.5	-	-	31	3.6	816	94.8	0.1
19. " réz	16.7	1064	96.4	268	25.3	-	-	-	-	796	74.7	-
20. " totfalv	6.6	425	64.9	-	-	-	-	-	-	425	100.0	-
21. Magyarharsz	17.0	662	566	484	50.4	1	0.1	-	-	446	46.7	2.8
22. " patak	13.1	1609	122.1	15	0.9	-	-	1523	97.8	2.1	13	-
23. Máron	8.9	720	80.9	1	0.1	12	1.7	-	-	689	95.7	2.5

	Terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²
24	Oláhkezel	22.3	1775	66.1	30	2.0	-	-	1409	95.6	-	-	36	2.4	3	3			
25	Palička	2.6	241	92.7	4	1.7	-	-	237	98.3	-	-	-	-	4	3			
26	Perech	11.3	771	68.2	35	4.6	-	-	736	95.4	-	-	-	-	5				
27	Pesje	30.4	1228	40.4	36	2.9	-	-	1192	97.1	-	-	-	-	16	2			
28	Petruje	4.8	358	74.6	180	50.2	-	-	178	49.8	-	-	-	-	16	2			
29	Ráson	7.4	547	73.9	389	70.8	1	0.2	146	27.0	0.2	10	1.8	17					
30	Iszterek	15.9	1016	63.9	23	2.3	-	-	993	97.7	89	11.4	-	-	18	3			
31	Iszterek	45.3	811	18.0	17	2.1	7	0.9	693	85.3	-	-	5	0.6	19	3			
32	Újvágy	2.7	336	124.4	6	1.8	-	-	330	98.2	-	-	-	-	10	2			
32	Várhővárak	21.4	451	21.3	8	1.7	-	-	441	97.0	6	1.3	-	-	11	3			
34	Városlás	15.4	1107	71.9	857	77.2	-	-	250	22.8	-	-	-	-	12	3			
II. Kislágységi járás																			
1.	Alsóberesz	12.7	922	72.6	54	6.0	7	0.4	861	93.6	-	-	2	0.2	14				
2.	" szivágy	13.0	1033	79.5	13	1.3	-	-	1018	98.5	-	-	-	-	15				
3.	" várezs	13.4	819	61.1	52	6.3	-	-	767	93.7	-	-	-	-	16				
4.	Bábera	18.3	1088	59.5	58	5.3	-	-	1030	94.7	-	-	-	-	27				
5.	Bendekfalva	4.9	549	112.1	119	21.6	-	-	430	78.4	-	-	-	-	28				
6.	Bikácsfalva	14.0	866	61.9	32	3.4	-	-	834	76.6	-	-	-	-	29				
7.	Bogdán	16.9	974	57.6	944	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	30				
8.	Bősháza	11.7	701	59.9	424	60.6	-	-	277	39.4	-	-	-	-	31				
9.	Bükkörmény	10.3	698	67.8	-	-	19	3.0	679	97.0	-	-	-	-	32				
10.	Bükkösfalva	10.7	650	60.8	13	0.2	2	0.1	635	97.9	-	-	-	-	33				
11.	Deisháza	4.0	729	182.3	729	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	34				
12.	Egerháza	7.5	776	102.1	226	28.9	15	2.4	515	68.7	-	-	-	-	35				

-65-

%			Penitelt kiv.	Összesen szá	Lakosság száma	magyar	%	menek.	%	forr.	%	nyelvé	%	oláh	%
2.4	3	Felsőbuckszó	37.5	1575	42.0	79	5.0	-	-	-	-	-	-	1496	95.0
-	4	Felsőszivagy	48.9	1592	32.6	149	9.4	1	0.1	-	-	-	-	1441	90.5
-	5	" vateros	10.7	710	64.4	16	2.3	-	-	-	-	2	0.1	692	97.6
-	16	Gárdáufalva	16.3	945	58.0	81	8.5	7	0.7	1	0.1	-	-	856	90.7
1.8	17	Hadad	62.3	2245	34.4	1982	87.2	135	6.0	-	-	-	-	132	5.9
-	18	H. győrtelch	13.9	1381	93.6	23	1.8	-	-	-	-	16	1.2	1262	97.0
0.6	19	H. noidassd	16.9	844	50.5	782	93.1	-	-	-	-	-	-	62	6.9
-	20	Kecskelava	4.0	320	75.5	-	-	4	1.3	-	-	-	-	298	98.7
-	21	Kelenese	17.0	790	46.5	23	2.9	-	-	-	-	19	2.4	648	94.7
-	22	Középvárossa	6.1	324	55.1	4	1.3	-	-	-	-	-	-	320	98.7
-	23	Lele	11.9	1091	91.7	973	89.2	-	-	-	-	-	-	118	10.8
0.2	24	Mező	23.6	1001	42.4	468	46.8	2	0.2	-	-	-	-	531	53.0
-	25	Mono	20.0	1023	51.2	517	50.4	-	-	-	-	4	0.7	502	48.6
-	26	Mosóbaúnya	39.2	1357	34.6	60	4.4	10	0.7	-	-	-	-	1287	94.9
-	27	Muros	9.0	627	69.7	31	4.9	-	-	-	-	25	4.0	571	91.1
-	28	Nagyaszeg.	16.8	967	57.6	45	4.6	-	-	-	-	-	-	923	95.4
-	29	Nyírfalva	3.6	385	106.9	2	0.5	-	-	-	-	-	-	383	99.5
-	30	Oláhhorvát	7.8	297	38.1	15	5.0	-	-	-	-	-	-	282	95.0
-	31	Pomfalva	10.6	802	75.7	14	1.8	-	-	-	-	-	-	788	98.2
-	32	Sibellucsd	10.8	893	82.7	315	34.6	1	0.1	-	-	-	-	577	62.3
-	33	Szamosardó	12.6	628	49.8	597	94.8	-	-	-	-	-	-	31	5.2
-	34	" csiho	5.9	477	80.9	174	36.3	-	-	-	-	36	7.4	267	56.3
-	35	" tohat	2.5	327	130.8	3	1.0	11	4.2	-	-	-	-	313	94.8

		- 67 -															
		Terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²	Összes terület km ²
36	Szilágy	18.1	1416	78.2	106	76	1	0.1	2	0.2	138	42.1	-	-	-	-	-
37	Szék	2.67	976	58.4	897	915	-	0.1	-	-	79	8.5	-	-	-	-	-
38	Szilágyjesei	18.8	3446	174	3221	93.4	6	0.2	-	-	202	5.9	15	0.1	-	-	-
39	" egertető	14.7	792	53.9	6	0.8	38	4.5	-	-	748	94.7	-	-	-	-	-
40	" üllőfalva	18.0	1159	64.4	77	6.6	68	6.0	-	-	1014	87.4	-	-	-	-	-
41	" horond	17.8	483	27.1	69	14.8	-	-	-	-	376	73.3	38	11.9	-	-	-
42	" nádásd	6.4	660	103.1	-	-	5	0.8	-	-	655	99.2	-	-	-	-	-
43	" nyíres	4.0	410	102.5	3	0.7	7	0.1	-	-	406	99.2	-	-	-	-	-
44	" szék	15.2	456	30.0	185	402	-	-	-	-	271	59.8	-	-	-	-	-
45	" nyírtó	14.5	804	55.5	97	12.1	-	-	-	-	707	87.9	-	-	-	-	-
46	Fadafalva	17.7	736	41.6	8	1.1	16	2.2	-	-	689	93.5	23	32.2	-	-	-
47	Ficsa	4.0	262	65.5	11	4.3	-	-	-	-	251	95.7	-	-	-	-	-
48	Völcső	9.1	851	93.5	52	6.1	-	-	-	-	799	93.9	-	-	-	-	-

III. Szilágyosomlyói járás

1.	Alsóháznass	7.7	583	75.7	20	3.6	-	-	-	-	563	96.4	-	-	-	-	-
2.	Büngeröd	5.5	552	100.0	542	98.5	-	-	-	-	10	15	-	-	-	-	-
3.	Devecser	7.5	607	80.9	9	1.5	-	-	-	-	576	94.9	22	3.6	-	-	-
4.	Doh,	14.2	561	39.5	2.1	3.8	-	-	-	-	540	96.2	-	-	-	-	-
5.	Elyis	9.2	480	52.2	11	2.3	3	0.3	18	3.9	451	93.8	-	-	-	-	-
6.	Felsőháznass	6.1	473	77.5	29	6.2	1	0.1	-	-	444	93.8	-	-	-	-	-
7.	Halmosd	38.0	1617	42.6	50	3.1	-	-	364	22.7	1149	70.9	54	3.3	-	-	-
8.	Hórnassáti	5.0	968	193.6	24	2.5	3	0.3	940	98.1	1	0.1	-	-	-	-	-
9.	Szék	40.5	1526	377	1057	2.1	1	0.1	98	6.6	370	24.2	-	-	-	-	-

		Terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²	Önköl- terület km ²
32	Szilágy nagyszálló	52.3	2507	47.9	2302	957	-	-	-	-	205	4.3	-	-
33	" peressee	33.3	2531	79.8	1447	572	-	-	8	0.3	1050	41.4	26	1.1
34	" zovány	24.2	1135	46.9	1107	970	-	-	-	-	28	3.0	-	-
35	Zábová	12.8	1046	81.4	225	21.4	-	-	14	1.4	784	74.3	33	2.9

IV. Tasnádi járás

1.	Ákos	283	1418	60.7	1352	786	10	0.6	-	-	356	20.8	-	-
2	Alsószepet	24.2	1455	60.1	287	19.7	-	-	-	-	1167	80.3	1	0.1
3.	Bohony	2.7	200	74.1	12	6.0	-	-	-	-	188	94.0	-	-
4	Csög	12.7	734	57.8	105	13.8	-	-	-	-	629	86.2	-	-
5	Ergény	10.0	516	51.6	126	24.2	-	-	-	-	390	75.8	-	-
6	" hatvany	17.7	793	44.8	173	21.9	6	0.8	-	-	614	77.3	-	-
7	" kovács	30.0	905	30.2	185	20.3	-	-	1	0.1	677	75.0	42	4.6
8	" kisfalva	7.4	558	75.4	27	4.8	2	0.4	-	-	513	91.6	16	3.0
9	" kisvölgy	7.0	342	48.9	239	70.3	-	-	5	1.8	98	27.9	-	-
10	" miniszter	3.6	616	171.1	418	67.4	-	-	-	-	198	32.6	-	-
11	" szabolcs	22.8	789	35.1	413	52.3	9	1.2	-	-	363	46.7	4	0.5
12	" szabolcs	30.1	1762	56.8	1308	80.0	1	0.1	-	-	453	19.9	-	-
13	" szabolcs	30.6	1208	39.5	661	54.6	-	-	-	-	523	43.2	24	2.2
14	" szabolcs	14.4	556	38.6	245	43.8	1	0.2	-	-	217	56.0	-	-
15	Felsőszepet	21.2	995	36.8	956	96.5	-	-	-	-	516	4.5	-	-

		70													
	%	Tenille Wm	Bor- kőszag	lakony, süveg	magyar	%	menet	%	toz	%	plak	%	egye- lek	%	
		Felsőszapor	226	1110	491	183	16.4	-	-	-	-	928	836	-	-
		Győrökücs	160	744	465	49	6.6	-	-	-	-	695	934	-	-
		Kegye	520	996	192	140	14.4	1	0.1	63	6.5	790	788	2	0.2
		Kősz	3.5	269	76.9	245	90.7	-	-	-	-	24	9.3	-	-
3	2.9	Kisdetesidev	99	819	82.7	30	3.7	-	-	-	-	712	88.0	77	8.3
		Krasnaeségény	5.5	339	61.6	229	67.4	-	-	-	-	100	326	-	-
		" hára	2.4	162	67.5	82	51.2	-	-	-	-	80	488	-	-
	0.1	" mihiályfalo	16.1	757	17.7	696	91.6	-	-	-	-	61	8.1	-	-
		Ányarcsaholy	230	1162	50.5	1078	92.9	-	-	-	-	84	7.1	-	-
		Oláhcsaholy	31.3	1421	45.4	26	1.8	-	-	1	0.1	1392	97.9	2	0.2
		Pele,	157	700	44.6	532	76.0	-	-	-	-	168	240	-	-
		" parrad	50.1	383	75.1	42	11.0	-	-	-	-	336	87.6	5	1.4
		Szilagy pör	42.6	2194	51.5	1943	88.7	4	0.2	-	-	247	11.1	-	-
42	4.6	Szolushháza	4.4	462	105.0	357	75.7	4	0.9	-	-	107	23.4	-	-
16	3.0	Éődemser	200	758	37.9	191	25.0	-	-	-	-	567	75.0	-	-
		Jasnád	38.1	5030	132.0	4763	94.7	2.6	0.4	3	0.1	236	4.7	3	0.1
		" bajom	30.0	1404	46.8	253	18.1	2.2	1.6	44	3.1	1010	77.2	-	-
4	0.5	" kőalazsháza	9.9	323	32.6	62	19.4	-	-	-	-	261	80.6	-	-
		" pörny	7.6	482	63.4	118	37.1	13	2.3	2	0.4	289	60.2	-	-
4	2.2	" pörb	4.0	411	102.8	28	6.8	-	-	38	8.1	349	85.1	-	-
		" szomsz	46.3	2459	53.1	1168	47.5	7	0.6	3	0.2	1279	57.1	1	0.1
		" starvad	43.2	1516	35.1	514	35.7	6	0.4	6	0.4	894	58.8	20	5.6

	szőlő m ²	örök laktó- sag	lakomag szőlő	magyar	%	német	%	tot	%	slah	%	nyelb	%
38 Lólvás	87	378	435	23	6.1	-	-	-	-	345	90.9	10	3.0
39 Víméret	22.3	1044	468	105	10.9	9	0.8	-	-	912	87.7	18	1.6
40 Úszaró	184	435	235	54	12.3	-	-	-	-	281	79.8	30	7.9
V. Zilahijász													
1 Alsóegregy	216	847	300	71	8.5	6	0.7	-	-	762	89.9	8	0.9
2 " nyárló	80	267	459	15	4.1	-	-	-	-	350	96.4	2	0.5
3 Brádon	57	572	100.4	3	0.5	-	-	-	-	596	99.5	-	-
4 Brécl	15.6	1224	78.5	15	1.2	4	0.3	-	-	1205	98.5	-	-
5 Csömörle	10.4	786	756	52	6.7	-	-	-	-	730	92.8	4	0.5
6 Kigányó	7.6	664	87.4	136	20.6	-	-	-	-	527	79.2	1	0.2
7 Debré	9.2	598	650	54	9.0	5	1.0	-	-	535	89.2	4	0.8
8 Diósd	13.3	463	132.6	174.3	99.0	2	0.1	-	-	18	0.9	-	-
9 Egregyprósa	11.0	638	58.0	57	8.9	-	-	-	-	573	91.1	-	-
10 " patak	12.3	1140	35.1	432	37.9	-	-	6	0.5	702	61.7	-	-
11 Felsőegregy	16.7	1020	61.1	58	5.7	6	0.6	-	-	909	89.1	45	3.5
12 " nyárló	12.8	814	63.1	33	4.1	-	-	-	-	578	71.3	20.3	24.6
13 Guszófalva	9.4	321	35.2	12	3.6	1	0.3	-	-	211	94.5	7	1.6
14 Harahágy	9.8	546	55.7	21	5.6	7	0.6	12.1	11.9	512	94.2	2	0.2
15 Hársapatak	25.6	1073	68.8	12	1.1	7	0.6	12.1	11.9	923	86.3	10	1.0
16 Hódobá	5.8	554	95.5	52.4	95.6	1	0.2	-	-	29	4.2	-	-
17 Husaly	19.5	811	41.6	286	25.3	-	-	-	-	525	64.7	-	-

hely	%		Térület km ²	Össz. lakos- sága	lakosság " " " " " " " "	személy " " " " " " " "	magyarok lakosok %	magyarok lakosok %	teljes lakosok %	teljes lakosok %	teljes lakosok %	teljes lakosok %	teljes lakosok %	teljes lakosok %
10	30	- Balassa	62	345	557	33	95	-	-	-	-	312	905	-
8	16	M. gőzmozd.	77	804	1154	527	659	-	-	-	-	277	341	-
0	79	lucacsanakgyörgy	154	883	573	10	11	2	01	-	-	868	986	3 02
		diorsolya	85	716	842	669	930	-	-	-	-	2	03	55 67
8	09	diorsolya	196	389	404	22	28	-	-	-	-	746	942	24 30
2	05	Magyador	80	755	486	319	818	-	-	-	-	70	182	-
		" sajtoló	180	582	426	3	05	-	-	-	-	721	944	33 51
		győr	176	1057	331	130	224	1	02	-	-	415	698	36 76
		elők balassa	145	649	729	54	51	-	-	-	-	987	936	12 11
4	05	Ökös	75	1374	865	31	49	4	16	-	-	618	951	-
1	02	Ördöghegy	263	536	522	147	107	-	-	-	-	1167	835	56 42
4	08	Pusztasajtoló	141	1855	380	7	13	-	-	-	-	529	987	-
		Lammas	420	643	463	1703	910	-	-	-	-	152	90	-
		Győrsajtoló	109	1174	590	24	38	4	03	-	-	615	956	4 06
		Szilágybánya	153	472	767	1139	969	-	-	-	-	31	28	-
		" bogya	65	584	726	16	34	9	16	1	02	453	962	3 04
5	35	" erdő	05	811	615	515	884	-	-	-	-	59	98	-
03	246	" főkészlet	79	1068	773	581	982	-	-	-	-	20	48	-
7	16	" pörös	137	1068	780	657	684	-	-	-	-	411	346	-
		" kila	87	751	863	42	56	-	-	-	-	691	921	18 23
		" körs	357	1494	419	284	191	-	-	-	-	1007	807	-
		" pász	116	482	416	395	825	3	02	-	-	84	168	3 07
		" sáros	190	1313	801	1224	934	-	-	-	-	82	61	7 05
		" öst kila	35	240	686	212	884	-	-	-	-	14	58	14 58

		-73-												
		Terület km ²	Össz lakosság	lakosság sűrűsége	magyarok	%	magyarok	%	tot	%	oláh	%	egyéb	%
42	Isilagyssziget	13.9	554	39.9	45	8.2	-	-	-	-	509	91.8	-	-
43	Farmező	31.2	2518	80.7	268	10.7	45	18	1	0.1	1804	71.6	400	16.8
44	Füstelék	18.5	1308	70.7	30	2.3	-	-	-	-	1278	97.7	-	-
45	Vaskapu	9.7	345	35.5	15	4.3	8	3.2	-	-	341	90.6	5	1.9

VI. Zsibói járás

1.	Thunibálszarka	24.8	1495	60.3	31	2.1	-	-	-	-	1462	97.7	2	0.2
2.	" Galop	17.0	1186	69.8	39	3.5	-	-	-	-	1103	92.7	44	3.8
3.	" Terahos	14.6	943	64.6	22	2.6	21	0.2	-	-	918	97.1	1	0.1
4.	Liglen	6.7	432	64.5	2	0.4	-	-	-	-	430	99.6	-	-
5.	Dabjon	11.9	986	82.9	37	3.8	1	0.1	-	-	897	91.5	51	4.4
6.	" nyfalva	7.0	354	50.6	14	4.0	-	-	-	-	338	95.5	21	0.5
7.	Ernyegborsóva	6.1	409	67.1	7	1.4	-	-	-	-	393	96.1	9	2.5
8.	Fathasmező	7.0	382	54.6	39	9.7	14	3.8	8	2.0	219	84.8	2	0.5
9.	Firményes	6.8	586	86.2	19	3.2	-	-	-	-	567	96.8	-	-
10.	Galpoma	17.4	844	48.5	25	3.0	-	-	-	-	801	95.0	18	2.0
11.	Glonzu falu	5.0	411	82.2	7	1.7	-	-	1	0.2	403	98.1	-	-
12.	Zna	11.0	843	76.6	27	3.2	1	0.1	-	-	815	96.7	-	-
13.	Harilva	12.1	661	54.6	30	4.6	1	0.2	-	-	630	95.2	-	-
14.	Heudermező	14.7	800	53.7	15	1.9	7	0.9	-	-	778	97.2	-	-
15.	Hellosmező	19.7	1483	75.2	68	4.7	2	0.2	-	-	1413	95.1	-	-
16.	Hiszgorozló	13.0	605	46.5	23	3.8	-	-	-	-	582	96.2	-	-
17.	Hód	19.3	1096	56.8	41	3.7	16	1.5	-	-	957	87.3	82	7.5
18.	Húvess	18.5	1096	59.3	39	3.6	-	-	-	-	1052	95.9	5	0.5
19.	Hagygorozló	11.0	759	69.0	38	5.0	-	-	-	-	720	94.9	-	-

- 74 -

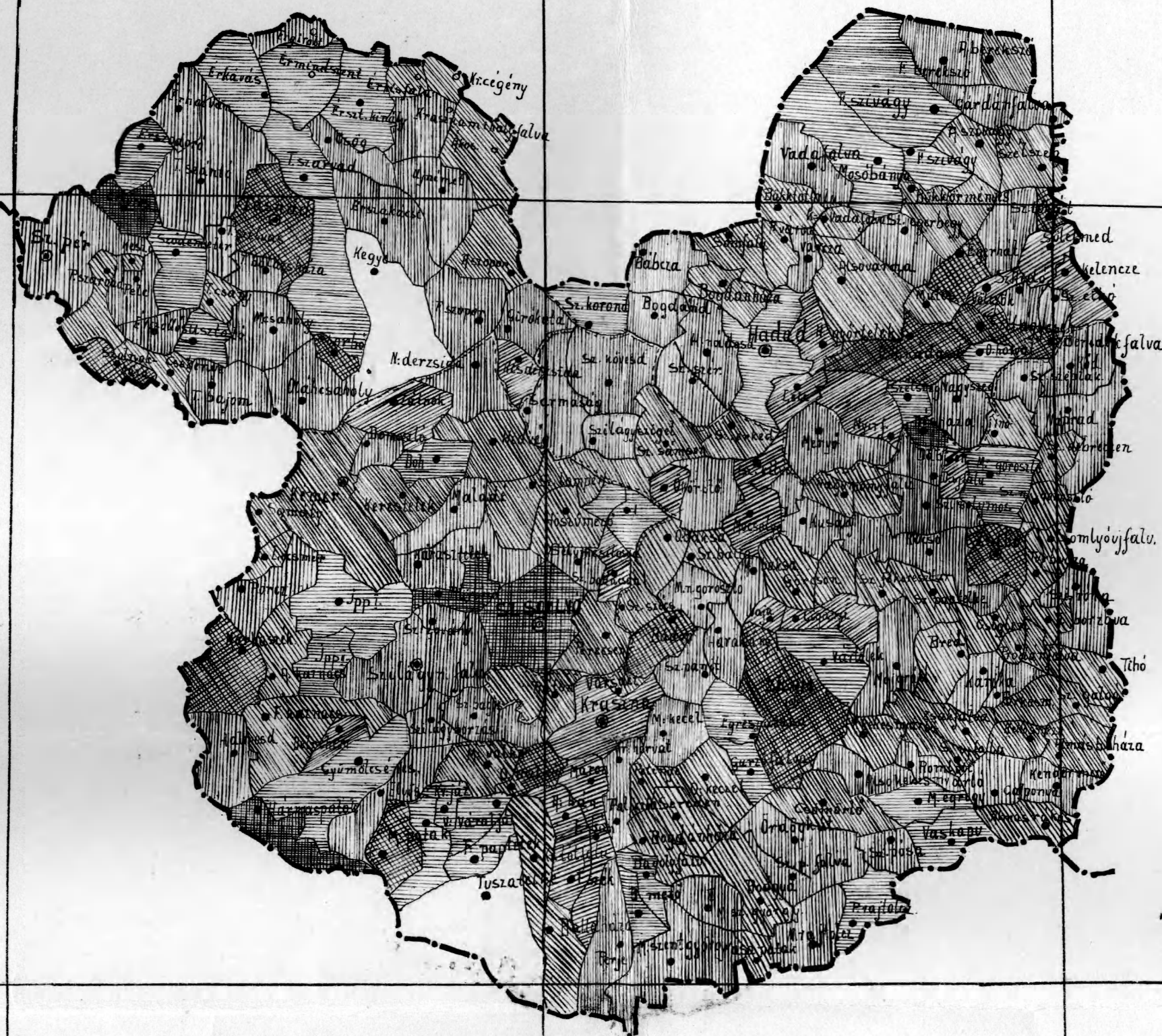
00	%		Terület km ²	Emelkedés mag	Lakosság száma	magyar	%	német	%	tot	%	oláh	%	egyéb	%
		Hagymon	3.6	212	58.9	208	98.5	-	-	-	-	4	1.5	-	-
16.8		" újfalva	4.4	298	67.9	29	9.9	6	3.0	-	-	261	96.4	2	0.7
	2	Hapvid	23.1	1251	54.2	121	9.9	5	0.4	-	-	1122	89.5	3	0.2
1.9	3	Prodoufalva	4.2	350	83.3	35	10.0	-	-	-	-	308	88.0	7	2.0
	4	Romlote	9.0	401	44.6	28	7.0	-	-	-	-	373	93.0	-	-
0.2	5	Somlyó újfalva	5.7	423	74.2	30	4.4	-	-	-	-	391	92.1	2	0.5
3.8	6	Lamosdebrecen	4.2	303	75.4	6	2.0	-	-	-	-	297	98	-	-
0.1	7	" "örnyeg"	7.8	505	64.7	18	3.5	-	-	-	-	487	96.5	-	-
	8	" triplak	12.7	633	49.8	49	7.9	2	0.2	-	-	579	91.6	3	0.3
4.4	9	" udvarhely	24.7	1519	61.1	184	12.3	2	0.1	-	-	1333	87.6	-	-
0.5	10	Szilágyapáti	14.3	943	66.0	19	2.0	-	-	-	-	917	97.2	7	0.8
2.5		" róna	7.4	421	56.9	33	7.9	-	-	-	-	380	90.7	7	1.4
0.5	11	" solymos	23.0	983	47.7	45	4.9	-	-	-	-	919	93.5	16	1.6
	12	Tihó	12.8	789	61.6	87	10.9	1	0.1	-	-	700	89.9	1	0.1
2.0	13	Turbucsa	7.5	547	72.9	4	0.7	-	-	-	-	543	99.3	-	-
	14	Pirvölgy	6.3	602	96.6	590	98.3	-	-	-	-	2	0.2	10	1.5
	15	Zsákfalva	12.7	858	67.6	10	1.2	-	-	-	-	848	98.8	-	-
	16	Zsibó	25.9	3047	117.6	2481	81.4	20	0.6	1	0.1	532	17.5	13	0.4

	Kas. föld Szőlők Rm. Összes lakosság	lakosság	%	német	%	tot	%	slab	%	csillag	%			
I. Keresz as	5547											1.5		
járás	96393	31,480	56.7	6967	21.8	93	0.3	1924	6.1	22,200	70.9	296	0	2.0
II. Zilagyesehi	7194													3.
j	125016	42,729	59.4	14,779	33.4	349	0.8	5	0.01	27,853	65.1	281	0	4
III. Zilagyson	5589													5.
lyon j.	100599	34,927	62.5	15,949	45.7	24	0.1	1,465	4.2	17,052	48.6	465	1	6.
IV. Tsonadi	7624													
j	132511	38,846	50.9	19,471	50.1	121	0.3	162	0.4	18,719	48.1	416	11	7.
V. Zilahi	6483													
j	112656	37,605	58.1	12,636	33.6	110	0.3	131	0.3	24,401	64.9	366	0.9	8.
VI. Zibói	4518													
j	78503	29,439	65.2	4503	13.8	80	0.3	10	0.03	24,607	85.0	289	0.9	9.
VII. Zilagy-	446													
sonlyo str.	6030	7,750	15.40	6,897	87.8	20	0.3	7	0.1	795	10.7	69	0.1	10.
VIII. Zilahi sv.	544													
tj.	9452	8,062	129.8	7,477	92.7	19	0.2	23	0.3	529	6.6	14	0.2	11.
IX. Zilagy	38146													
sv.	662,800	229,955	60.3	87,282	37.9	116	0.5	3,726	1.6	137,831	59.1	2,196	0.9	1

1. Wagner Lehrbuch der Geographie 1912
Leipzig. Az országos köz. Eljárás köze-
leménye.
- 296 o 2. Supia A: Grundzüge der physischen Erd-
kunde 1903. Az ország. m. köz. köz. Eljárás köze-
leménye.
3. Reclus L'homme et la terre 1905 Paris az 1869; 1880, 1890;
1900; 1910. is kiadott.
- 281 o 4. Ratzel F: Anthropogeographie Stuttgart 1909 Magyarország gazdasági
szociális kaja.
- 465 h 5. Kármay Gy: Anthropogeografia Bp. 1915 I. 1917. II. Magyarország gazdasági
szociális kaja.
6. Lóczy: A m. köz. földtani történel. 18. A Városi Regisztrum.
- 416 h 7. Chlusky Jenő: Földrajzi közle-
mények. 19. Magyarországi Földraj-
si közlemények
8. Petri Károly: Földrajzom. Monog-
ráfiája 20. Hoffmann K: Földtani közlemények
- 366 o 9. Holdvölgyi György: Általános föld-
rajzi képek 21. Archaeologiai Értesítő
- 289 o 10. Pauker: A Magyarországi törté-
nel. 22. Torma: A Limes Danubius
földrajzi képek
- 69 o 11. Csányi: Magyarország történel. földrajza. 23. Hodol: Doboka
12. Bih. M. Comp. H. G. 1793 24. Körösi: Tud. társ. I. VIII. 1840.
13. Földrajzom. képek: Magyarország
jelképe 25. Kármay: Magyarország
országrajza.
14. Csányi Gy: Magyarország történel. földrajza. 1. Magyarország történel.
15. Magyarország népe és a Pra-
maria sorsát képek 1710-21

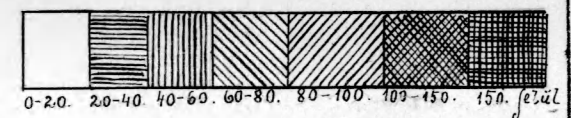
E K 5703/1952 6Y SZ

NÉPSŰRŰSÉGI TÉRKÉP

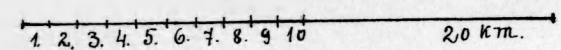

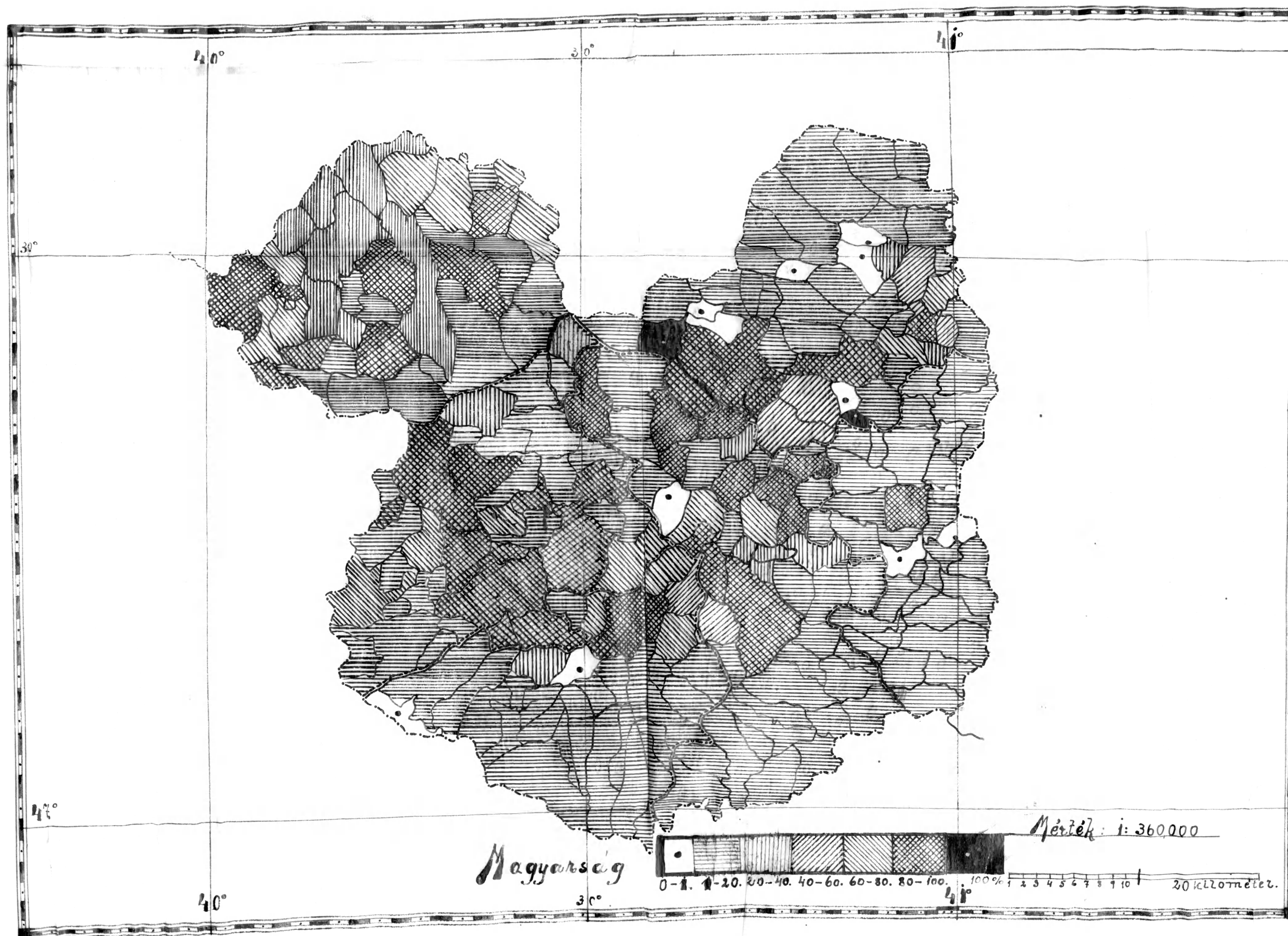
- ◎ VÁROS.
- Nagyközség.
- Kisközség.

Sűrűség:

Mérték:

KÖZÉPSZOLNOK és KRASZNA VÁRMEGYÉKTÉRKÉPE A HUNYADIAK KORÁBAN

JELMAGYARAZAT:

- Középszolnok megye határa
- Kraszna megye határa
- kövárvidékének határa
- ☼ Vár
- ☼ Vár-helységgel
- ☉ Város
- ☉ Falu (birtok)
- Elpusztult helység, ma nem levő v. pusztá
- A jelenlegi Szilágy megye határa
- Dobokai részek
- Szalmári részek

Méret: 1:360,000

